

CARLES DÍAZ MARTÍ

PERGAMINS REFERENTS A LA FUNDACIÓ DE SANT JERONI DE LA VALL D'HEBRON

ABSTRACT

A collection of 11 parchments about Sant Jeroni de la Vall d'Hebron foundation are regested and transcribed (1393-1396). This includes the permission of pope Climent VII, the foundational endowment provided by queen Violant de Bar, the privileges offered by Joan I, king of Aragon, and the intervention of Guerau de Requesens, bishop of Lleida and pontifical commissioner. These documents allow a deeper knowlegde of the origins of this monastery, which is the first in Catalonia of the order of Saint Jerome.

Apleguem en el següent treball un conjunt d'11 pergamins, tots els que hem pogut localitzar, la temàtica dels quals és la fundació del monestir barceloní de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron. De fet, les dades bàsiques d'aquesta fundació ja són conegudes per estudis precedents, però mai se n'havien donat les referències arxivístiques, i encara menys publicat, de les fonts en què aquestes dades es fonamentaven.

El primer que donà notícia d'aquesta fundació monàstica fou José de Sigüenza. Aquest historiador set-centista de l'orde dels jerònims relata l'existència prèvia d'un nucli eremític a l'emplaçament, en una vall propera al Coll Serola, en el terme parroquial de Sant Genís dels Agudells; l'acció fundadora de la reina Violant; els privilegis atorgats per Joan I; la llicència apostòlica concedida per Climent VII, juntament amb la comissió encomanda a Guerau de Requesens, bisbe de Lleida, per l'aprovació de la fundació; la dotació econòmica de 5.500 sous; els procuradors de la reina en tot l'afer, Miquel Roure i Jaume Copí; la llicència del bisbe comissari a la fundació en les condicions previstes; la vinguda de 8 frares des del monestir valencià de Sant Jeroni de Cotalba, amb el prior, Jaume Yáñez, al capdavant, un cop aconse-

guida l'absolució de l'obediència deguda a la casa de professió; la presa de possessió de la dotació per part de la comunitat i del priorat per part de Jaume Yáñez de mans del bisbe comissari; la compra dels terrenys efectuada pels procuradors de la reina i l'inici de les obres. Sigüenza es basa en la documentació conservada aleshores a l'arxiu monàstic –“como consta por todos los autos jurídicos que se guardan en el archivo de aquella casa”–, la qual cosa fa que la narració sigui rigurosa i profusa en detalls (dates, personatges, etc)¹.

Des d'aleshores, destaquem dues contribucions. D'una banda, José María Revuelta Somalo aporta algunes dades noves, procedents d'un manuscrit del segle XVI, entre les quals la nòmina dels primers religiosos de Vall d'Hebron i la procedència de les rendes dotals.² D'una altra, un treball analitza la procedència de rendes procedents de Fraga al nou monestir.³ La resta de treballs han repetit fonamentalment les dades ja conegudes de Sigüenza.⁴ Algun d'ells s'ha fet ressò de la llicència concedida a un ermità de la Vall d'Hebron, Pons Astors, per col·locar un altar portàtil perquè ell i altres sacerdots poguessin realitzar celebracions litúrgiques l'any 1386.⁵

1. J. DE SIGÜENZA, *Historia de la Orden de San Jerónimo*, Madrid: Nueva Biblioteca de Autores Españoles, vol. 1 (1907), pp. 99-104.

2. José María REVUELTA SOMALO, *Los jerónimos. Una orden religiosa nacida en Guadalajara*, Guadalajara: Institución Provincial de Cultura “Marqués de Santillana”, 1982, p. 293.

3. Joaquim SALLERAS CLARIÓ, *Sant Gens de “La Vall d'Hebron”: su relación con Fraga (Huesca)*, Barcelona: Casa de Fraga a Barcelona (1993).

4. La bibliografia del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron és escassa. A banda dels títols esmentats a les notes anteriors, destaquem Gaietà BARRAQUER I ROVIRALTA, *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, Barcelona, vol. 2 (1906), pp. 245-261 i *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*, Barcelona, vol. 4 (1915-1916), pp. 131-147; Armando DE FLUVIA I ESCORSA, «Índice de religiosos del real monasterio de San Jerónimo del Valle de Hebrón o de Collcerola», *Hidalguía*, 66 (1964), pp. 587-592; Agustí DURAN I SANPERE, «Sant Jeroni de la Vall d'Hebron», a *Barcelona i la seva història*, Barcelona: Curial, vol. 1 (1972), pp. 698-706; Joan-F. CABESTANY FORT, «Fray Ramón Juan, prior de San Jerónimo del Vall de Hebrón (1419-1458)», a *Studia Hieronymiana*, Madrid, vol. 1 (1973), pp. 225-251 i «Noticia bibliográfica del monasterio de San Jerónimo del Valle de Hebrón», a *Studia Hieronymiana*, Madrid, vol. 2 (1973), pp. 119-122; Josep MORAN, «La destrucció del convent de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron (Horta) segons el Canonge Barraquer», *Estudis santicugatencs*, 2 (1983), pp. 37-41; Fèlix OLIVÉ I GUILERA, *Sant Jeroni de la Vall d'Hebron*, Barcelona: Parròquia de Sant Jeroni de Montbau (1995); José Mª MARTÍ BONET, «Archivo de San Jerónimo de la Vall d'Hebron», dins *Memoria ecclesiae*, 7 (*Órdenes monásticas y archivos de la Iglesia (II) – Santoral hispano-mozárabe en España*), Oviedo: Asociación de Archiveros de la Iglesia de España, 1995, pp. 45-56; Joaquim VENTURA, «Probanzas de limpieza de sangre, 'vita et moribus' en el Reial Monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron (Barcelona)», a *La orden de San Jerónimo y sus monasterios*, San Lorenzo del Escorial: Instituto Escorialense de Investigaciones históricas y artísticas, 1999, vol. 2, pp. 1.049-1.056; Carles DÍAZ MARTÍ, «Donats jerònims als protocols del notari Narcís Gerard Gili (segle XV)», comunicació a les *IV Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme (Monestirs del Maresme)*, Mataró: 2007, en curs de publicació.

5. Josep Joan PIQUER I JOVER, «Vida ermitana a Barcelona i als seus entorns (1386-1913)», *Analecta Sacra Tarraconensis*, vol. 49-50 (1976-1977), p. 290.

El conjunt documental exposat en el present treball no abasta tota la documentació de temàtica fundacional de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron. De fet, els autors citats fan referència a documents que no hi són inclosos, ja que ens hem centrat en els pergamins. Què aporta, doncs, la publicació d'aquesta documentació? Conscients de la necessitat d'ampliar el corpus documental per poder resseguir tot l'episodi fundacional, és evident que la lectura atenta dels documents transcrits aporta una visió més aprofundida d'algunes de les seves fites.

En primer lloc, sobre el ermitans que poblaren el lloc on s'assentà el monestir, l'anomenada Vall d'Hebron. Com hem vist, hi ha documentat un grup sota comandament de Pons Astors set anys abans de la fundació. També es fa menció d'un sacerdot, Francesc Soler, que, segons Sigüenza, estaria al capdavant d'una comunitat no reglada al mateix indret. La nostra documentació confirma plenament l'existència d'un grup d'ermitans que l'any 1393 habitava la vall ("ubi alique heremite seu fratres, Altissimo continue famulantes, nunc degunt", doc. 3), que menaven una vida contemplativa ("iam quedam persone devote nuperrime contemplativam vitam agebant", doc. 7), per la qual cosa hi disposaven d'una capella, cel·les, horts i altres edificacions ("quandam capellam iam constructam prope et iuxta dictum locum ubi est dictum monasterium hedifficandum, simul cum quibusdam cellis seu cameris, domibus, hedifficiis et ortis que et qui ibidem secus dictam capellam", doc. 6) que la reina es va comprometre a adquirir per al monestir jerònim.

Ara bé, res no permet suposar, ans tot apunta en el sentit contrari, en la integració d'aquest grup en el nou monestir de patronatge reial. La nòmina del capítol que va donar poders a Joan lo Royer com a procurador del monestir estava integrat per Jaume Yáñez, Joan Tomàs, Bartomeu Alfagar, Antoni Reve, Ramon Soler, Joan Sanç, Miquel Reiner i, evidentment, pel propi Joan lo Royer (doc. 8). Aquests vuit religiosos són els mateixos que, procedents de Cotalba, reberen l'absolució per part de Benet XIII (doc. 11). No hi ha, per tant, cap dels antics ermitans de la vall. Tampoc la reina, en l'exposició de motius per a la nova fundació, no els esmenta, per la qual cosa considerem molt dubtosa la integració del grup en el futur cenobi i l'atribució de la relació de la reina amb els eremites com a causa de la fundació. Què va ser dels eremites? La pregunta resta oberta.

Un altre punt que es clarifica notablement és el procediment amb què es va procedir a la dotació.⁶ No es van donar unes rendes prèviament determinades, sinó que es donà facultat al monestir, i en el seu nom als procuradors nomenats per la reina, Miquel Roure i Jaume Copí, de recuperar rendes que havien estat venudes anteriorment amb carta de gràcia, per la qual cosa es podia procedir a la seva lluitació.⁷ Tot i

6. Aquest és un dels punts en els quals s'ha detectat un tractament força irregular entre els diferents treballs, amb un ball de xifres una mica desconcertant, possiblement a causa de l'ús de fonts indirectes i de la complexitat del procediment seguit per la reina.

7. És coneguda la situació crítica del patrimoni reial en temps de Joan I (Maria Teresa FERRER I MALLOL, «El patrimoni reial i la recuperació dels senyorijs jurisdiccionals en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV», *Anuario de Estudios Medievales*, 7 (1970-1971), p. 353).

que la reina havia promès una renda de 200 lliures barcelonines anuals a Climent VII (doc. 1), el privilegi del rei ateny la xifra de 275 lliures o 5.500 sous barcelonins (doc. 3). Tanmateix, el rei hagué d'augmentar la xifra fins a 3.600 sous barcelonins i 1.900 sous jaquesos, ja que aquesta quantitat és superior als 5.500 sous barcelonins, atès el valor superior del sou jaquès respecte al barceloní, per la qual cosa hagué d'extendre un nou privilegi (doc. 9). Les compres foren les següents:

Procedència	Venedor	Renda	Preu	Data
Vegueria de Tortosa	Síndics de la ciutat de Tortosa	3.300 sous barc.	3.000 florins	22/07/1393
Vegueria de Tortosa	Esperandéu Cardona, conseller reial	300 sous barc.	70 lliures barc.	22/07/1393
Cena d'absència de les comandes de Gardeny i casa antiga de Lleida	Francesca i Joan de Vall, hereus de Pere de Vall	900 sous jaq.	10.800 sous jaq.	03/09/1393
Vila de Fraga ⁸	Joan don Sanxo, mercader de Saragossa	1.000 sous jaq.	5.500 sous jaq.	15/12/1393
TOTAL⁹		5.690 sous barc.	52.330 sous barc. ¹⁰	

La reina prometé comprar la capella, les cel·les i la resta d'edificis dels ermitans, tot l'espai de terreny que fos indicat per al monestir per part del bisbe comissari i diners per a la construcció (doc. 6).

Finalment, és interessant remarcar les conclusions del bisbe comissari Guerau de Requesens per a l'aprovació de la fundació. En primer lloc, considera adient la dotació per a una dotzena de frares. A continuació, especifica amb precisió les dependències del futur establiment monàstic. Si les butlles de Climent VII incloïen església, campanar, campanes, cementiri, claustre, dormitori, capítol, arca comuna i altres oficines necessàries, ara s'hi especifiquen addicionalment infermeria, roberia, llibreria, refetor, rebost, cuina, celler, latrina, forn, magatzem, dipòsit d'oli, casa de l'hort, bosc i vinya per al proveïment de fusta i vi respectivament. També es marquen les afrontacions del monestir de manera molt minuciosa (doc. 7).

8. Com que en el document de dotació del monestir (doc. 6) no s'havia comprat aquesta renda, la reina es comprometé a adquirir-ne fins atènyer les 275 lliures barcelonines en un termini màxim de dos anys. La compra, però, s'efectuà en menys de mig any.

9. Les sumes es basen en les equivalències següents: 1 florí = 10 sous jaquesos = 11 sous barcelonins (Joaquím SALLERAS I CLARIÓ, *La baronia de Fraga: su progresiva vinculación a Aragón (1387-1458)*, tesi doctoral presentada a la Universitat de Barcelona (2006), p. 483).

10. Quantitat inferior a l'assignada per la reina als seus procuradors per a la compra de rendes, que era de 6.000 florins (doc. 4). Tanmateix, queda clar per la documentació que la dotació no són 6.000 florins, sinó rendes anuals de 275 lliures, quantitat que va ser superada finalment fins arribar a les 284 lliures 10 sous. Possiblement, la resta es devia invertir en les compres dels béns immobles.

Abans de donar per finalitzat aquest apartat introductori, cal fer esment a un feliç episodi, ocorregut durant la confecció del present treball i en el qual ha tingut una notable incidència. Es van descobrir un conjunt de 118 pergamins durant el procés de catalogació de l'Arxiu Històric del Centre Excursionista de Catalunya, procedents de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron,¹¹ notícia que va ser inclosa en la portada d'un prestigiós diari d'àmbit estatal a l'abril de 2008. Dos dels pergamins d'aquest conjunt són els originals de l'acta fundacional del monestir i el privilegi del rei Joan en què l'eximeix del pagament de tot tipus d'imposició (docs. 6 i 10). Gràcies a l'amabilitat de la responsable de la catalogació de l'arxiu, Núria Téllez, i de la pròpia institució, se'ns va facilitar la consulta d'aquests pergamins abans de l'obertura de l'arxiu al públic investigador. Des d'aquestes planes, el meu sincer agraïment.

11. *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, maig 2008, pp. 1 i 4

DOCUMENTACIÓ¹²

1

1393 juny 27. Avinyó

Clement VII comissiona Guerau [de Requesens], bisbe de Lleida, per tal que aprovi i confirmi la dotació de 200 lliures barcelonines de rendes anuals que realitzarà la reina Violant per a la fundació del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron i els privilegis que li concedirà el rei Joan.

A.*Arxiu Diocesà de Barcelona (ADB), *Fons Vall d'Hebron*, 12. Original. Pergamí, 375x485 mm. Al verso: "Butlla del papa Clement VII ab què fa comissió al bisbe de Lleyda per a que confirme la dotació de 200 lliures que la reyna dona Yolant offereix per lo monestir faedor de Vall de Hebron, y altres concessions que entén vol fer a dit monestir el rey don Joan, que quant sían fetas las abone, y ab authoritat aposthòlica las confirme, suplint qualsevol defecte que hi aje agut. Dat en Avinyó, a 5 de les chalendas de juliol, en lo any 15 de son pontificat"; "Caixó 2 B n° 2"; "Caxó 2, signe B, n° 2". Caplletra: 55 mm.

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [...],¹ episcopo ilerdensi, salutem et apostolicam benedictionem. Intenta salutis ope-² ribus Apostolice Sedis benignitas, circumspecta votis illorum qui divina preventi gracia divini cultus augmentum intentis desiderii affectant-³ tes, ad id eorum opem et operam impendere cupiunt, libenter apostolicum impertitur assensum eaque favoribus prosequitur graciosis. Hodie ⁴ siquidem, pro parte carissime in Christo filie nostre Yolandis, regine Aragonum illustris, nobis exposito quod ipsa ad laudem divini nominis ⁵ unum monasterium sub vocabulo sancti Jeronimi in valle prope collum de Cerola,² loco de Ebron, nuncupata in parrochia Sancti Gene-⁶ sii de Gualdels, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et archa comu-⁷ ni ac aliis necessariis officinis fratrum ordinis eiusdem sancti fundare et edificare ac de bonis propriis sufficienter dotare proponebat.

⁸ Nos tibi per alias nostras litteras commisimus et mandavimus ut eidem regine fundandi, dotandi et edificandi huiusmodi monaste-⁹ rium in eodem loco licenciam concedere curares, prout in eisdem litteris plenius continetur. Cum autem, sicut ex serie petitionis ¹⁰ ipsius regine nobis oblate percepimus, ipsa pro dotacione dicti monasterii et vita fratrum predictorum ducentas libras barchi-¹¹ nonenses annui redditus assignaverit seu assignare proponat, ac carissimus in Christo filius noster Johannes, rex Aragonum illustris, ¹² eius consors, eisdem monasterio et fratribus concedere nonnullas libertates intendat, pro parte ipsius regine nobis fuit humili-¹³ ter supplicatum ut dotacioni, assignacioni et concessioni

12. S'ha respectat al màxim la grafia i el text original. Només s'han eliminat les consonants dobles a l'inici de paraula. S'ha puntuat seguint criteris actuals. Amb claudàtors s'han marcat les grafies il·legibles. Els forats o altres circumstàncies (interliniats, subratllats, notes marginals, etc.), s'han indicat en nota final. També s'indiquen entre claudàtors i lletres en cursiva els espais en blanc del text. En cas que s'hagi informat text entre claudàtors, correspon a una hipòtesi, en ocasions basades en altres còpies del document. S'ha marcat amb el signe "<" aquelles grafies que han estat oblidades per l'escriptura i entre asteriscos les signatures autògrafes.

huiusmodi, cum facte fuerint, robor confirmationis adici mandare de ^{l14}benignitate apostolica dignemur. Nos itaque ipsius regine devotis supplicationibus inclinati, fraternitati tue per apostolica scripta ^{l15}mandamus, quatenus dotacionem, assignacionem et libertates predictas, cum facte fuerint, auctoritate nostra confirmes et ^{l16}approbes, supplendo omnem defectum, si quis forsan intervenerit in eisdem.

Datum Avinione, V kalendas julii, ^{l17}pontificatus nostri anno quintodecimo.

1. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida.* — 2. *Cerola, al ms. Corola.*

2

1393 juny 27. Avinyó

Clement VII ordena a Guerau [de Requesens], bisbe de Lleida, que proclami el monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron exempt de la jurisdicció ordinària de l'arquebisbe de Tarragona, del bisbe de Barcelona i d'altres jutges ordinaris, de manera que no hi puguin intervenir per raó de censura, apel·lació, visita i altres drets inherents a l'autoritat apostòlica.

A.*Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), *Pergamins*, IA-757. Pergamí. Còpia s. XV. 378x575 mm. Al verso: “Butlla del papa Clement VII comesa al bisbe de Lleyda, en la qual li mana que quant lo present monastir de Vall de Hebron sia fundat per la reyna dona Yolant, lo eximesca de tota jurisdicció de l'archabisbe de Tarragona y bisbe de Barcelona y de qualsevol altre jutge ordinari, y que reste immediatament subjecte a la sede apostòlica. Datum en Aviñó, a 5 de las chalendas de juliol, en lo any 15 de son pontificat. En lo caixó 2, ab letra H, nº9”. “Caixó 2, signe H, nº 9”. Caplletra: 58 mm.

a. Regest i descripció del pergamí: Maria Cinta MANÉ i MAS, *Catàleg dels pergamins municipals de Barcelona. Any 1336-1396*, Barcelona: Arxiu Històric de la Ciutat, 2007, p. 307, doc. 777 (ex A).

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [...],¹ episcopo ilderdensi, salutem et apostolicam benedictionem. Eximie devocionis integritas fideique probate sinceritas, quas ca-^{l2} rissima in Christo filia nostra Yolandis, regina Aragonum illustris, ad nos et romanam gerit ecclesiam, promerentur ut petitionibus suis, in hiis presertim que divinum cultus augmen-^{l3} tum respiciunt, favorabiliter annuamus. Hodie siquidem pro parte ipsius regine nobis exposito quod ipsa ad laudem divini nominis unum monasterium, sub vocabulo sancti ^{l4} Jeronimi, confessoris, in valle prope collum de Cerola, locum de Ebron, nuncupata [*espai en blanc: ±2, raspat*], in parrochia Sancti Genesii de Guadels, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campa-^{l5} nili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et archa comuni ac aliis necessariis officinis fratrum ordinis Sancti Jeronimi predicti fundare et edificare ac ^{l6} de bonis propriis sufficienter dotare proponebat.

Nos tibi per alias nostras litteras commisimus et mandavimus quatinus eidem regine fundadi, dotandi et edificandi ^{l7} huiusmodi monasterium in eodem loco auctoritate nostra licenciam concederes, prout in eisdem litteris plenius continetur. Nos itaque volentes monasterium predi-^{l8} ctum, cum fundatum, dotatum et edificatum fuerit, necnon fratres qui in eo pro tempore fuerint, apostolicis presidiis communire et graciis honorare condignis, ut per-^{l9} sone in eo degentes eo libencius ministeriis divinis intendant et Sedem Apostolicam eo maioris devocionis promptitudine studeant revereri, quo ipse fuerint maiori liberta-^{l10}

te dotate, predicte regine eciam in hac parte supplicacionibus inclinati, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus prefatum monasterium, tam in capi-^{l11} te quam in membris, cum illud fundatum, dotatum et edificatum fuerit, necnon fratres eiusdem a venerabilium fratrum nostrorum archiepiscopi terraconensis et episcopi barchinonensis ^{l12} ac successorum suorum qui erunt pro tempore, necnon quorumlibet aliorum ordinariorum iudicium lege, domino, potestate, cohercione, compulsione, censura, iuridictione per appel-^{l13} lacionem vel alias pro quavis causa, necnon visitacione et procuracione, racione visitacionis debita auctoritate apostolica, eximas et deliberes ac ecclesiam, monasterium ^{l14} et fratres huiusmodi nobis et Apostolice Sedi prefate immediate subesse decernas et eciam ordines, ita quod iidem archiepiscopus, episcopus, successores et ordinarii iudices racione de-^{l15} licti vel contractus seu cause aut rei de qua agitur, ubicumque committatur delictum, iniatur contractus vel quasi vel res ipsa consistat, non possint in ecclesiam, mona-^{l16} sterium et fratres predictos excommunicacionum, suspensionum vel interdicti sentencias fulminare aut quancumque aliam iuridicionem, dominium, potestatem, corr-^{l17} eccionem, decisionem, cohercionem, compulsionem vel censuram per appellacionem vel alias aut visitaciones aliquas exercere, nec procuraciones exigere ab eisdem, di-^{l18} strictius inhibendo eisdem archiepiscopo, episcopo, successoribus et ordinariis iudicibus et quibuscumque aliis communiter vel divisim ne ipsi contra tenorem exempcionis huiusmodi ^{l19} aliquid attemptare presumant, decernendo irritum et inane quicquid contra exempcionem huiusmodi scienter vel ignoranter contigerit attemptari, felicis recordacio-^{l20} nis Innocencii, pape IIII et aliis constitutionibus apostolicis contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Avinione, V kalendas iulii, pontificatus nostri anno quintodecimo.

1. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida.*

3

1393 juliol 15. Castell de Tortosa

Joan I dóna al monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, que la reina Violant proposa fundar a Sant Genís dels Agudells, 5.500 sous barcelonins anuals procedents de qualssevol censos, rendes i altres drets del patrimoni reial venuts amb carta de gràcia, per la qual cosa el monestir rep, a banda de tots els drets inherents a la lliure propietat, la facultat de redimir i recuperar aquests censos dels seus actuals beneficiaris. Finalment, mana a tots els oficials reials que defensin, sota pena de 1.500 florins, aquest privilegi.

A.*ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12. Original. Pergamí, 390x537 mm. Al verso: "Privilegi del senyor rey don Joan donant facultat al monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron per lluir y quitar de las rendas reais alienadas fins a la quantitat que redditue la pensió annual de 5.500 sous, ab tal que la lluiació se fes de aquells 6.000 florins ab los quals la senyora reyna Yolant, sa consort, avia dotat lo dit monastir per ella fundador, y ab ell se concedeix que dita pensió de 5.500 sous restia per pur y franch alou del monastir *sine spe redimendi*. Dat en Tortosa a 15 de juliol 1393"; "Caixó 1, L, nº 2"; "És copiat en lo llibre intitulat Notícia de la fundació, dotació y augments del Real monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron". Caplletra: 80 mm.

B. ACA, *Cancilleria*, reg. 1981, fols. 156v-158v.

C. ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12, "Privilegis reals concedits per diferents reis de Aragó y confirmats per molts reis de Espanya al real monastir de Vall de Hebron", s.n. Còpia realitzada el 25-12-1755 pel notari Pere Llopart (ex A).

In nomine Domini. Cunctis pateat presentibus et futuris sit notum quod nos, Johannes, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, quoniam vere monasteriis et religiosis personis, que ad animarum salutem in orbe constructa et ordinate existunt, ¹² favorabilis pietatis opitulemur suffragio, inducimur pio laudabilique affectu. Quia etiam per illustrem Yolandam, reginam Aragonum, consortem nostram carissimam, que ad omnipotentis Dei curieque celestis honorem et gloriam, unum sub invocacione beati Geronimi, ad quem devocionem gerit non modicam, solemne ¹³ monasterium construere et fundare proposuit iuxta parochialem ecclesiam Sancti Genesii de Agudellis, territorii Barchinone, satis prope civitatem eandem, in valle de Ebron, vulgariter nuncupata, ubi aliqui heremite seu fratres, Altissimo continue famulantes, nunc degunt, fuit ad nos vultu prehumili intercessum ¹⁴ quod in auxilium structure et sustentacionem vite fratrum monasterii supradicti de nostri dignaremur pietate, innata graciam perpetuo facere infrascriptam. Intercessione huiusmodi ut nobis pregrata exaudita benigne, tenore presentis carte nostre cunctis temporibus firmiter valiturre. Ob omnium rerum creatoris ¹⁵ honorem et animarum nostre nostrorumque parentum remedium, et ut sacrificiorum oracionum et aliorum bonorum, que fient in monasterio supradicto, participes fieri valeamus, per nos et nostros successores quoscumque eterne glorie largitori beatoque Geronimo, et presidi monasterii supradicti et eius successoribus in eodem, et fratribus ipsius, presentibus et futuris, ¹⁶ monasterioque eidem pura, perfecta et irrevocabili donacione inter vivos concedimus et donamus pro libero et francho alodio quinque mille quingentos solidos barchinonenses de terno annuales, rendales et perpetuales ex quibuscumque censibus, proventibus, redditibus, obvencionibus et aliis iuribus universis per predecesores nostros ¹⁷ illustres, et etiam nos, ad violarium aut ad aliud brevius tempus¹ seu ad imperpetuum, instrumento seu condicione gracie mediante concessis, datis, venditis, stabilitis aut alias quomodocumque alienatis personis quibuslibet, per cessum vel decessum, aut aliis ubivis regnorum atque terrarum nostrarum quam primo vaccaturis seu² per luicionem vel recuperacionem, ¹⁸ aut aliis etiam ad nostrum dominium reducendis.

Preterea, ut preses et fratres monasterii supradicti ipsumque monasterium super iamdictis citius per subscripta fructum valeant reportare, per nos et nostros heredes [*espai en blanc*: ±4, *amb ratlles*] quoscumque contextu presentis domino Deo et dicto beato Geronimo, presidique ac fratribus monasterii supradicti, ¹⁹ presentibus et futuris, monasterioque eidem in eternum plenarie concedimus et donamus ac transportamus eis modo et titulo, quibus firmitus et utilius dici aut fieri valeat, spem, facultatem seu licitum quam et quod super illis ex censibus, proventibus, redditibus et aliis predictis, que instrumento aut condicione seu retencione gracie ¹⁰ mediante alienata extiterint, nos nostrique habemus aut nobis et eis pertinent et spectant virtute instrumenti aut condicionis gracie supradicte, luendi et redimendi ac recuperandi predicta, usque ad sumam seu quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum barchinonensium annualium atque rendalium, sic³ quod preses et fratres monasterii ¹¹ supradicti, presentes atque futuri, vice et nostri ex parte valeant liceantque eisdem virtute instrumenti aut condicionis seu retencionis gracie supradicte, usque ad sumam seu quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum barchinonesium annualium atque rendalium, illos et illa ex censibus, redditibus, proventibus et aliis supradictis que, ¹² interveniente condicione aut gracie instrumento, alienata fuerunt, luere⁴, redimere et recuperare a personis illos et illa nunc possidentibus, pro illis videlicet precio aut precii de pecuniis dicte regine solvendis, quibus alienata fuerunt, seu

personas easdem ad revendendum illos et illas ipsis presidi et fratribus monasterii ¹³ predicti monasterioque eidem compellere.

Ulterius ipsi preses et fratres nunc et decetero valeant eisque liceat vice et nomine nostro tractare et ad effectum deducere quod persone, aliquos aut aliqua ex redditibus, censibus, proventibus et aliis supradictis a nostra alienata corona seu patrimonio ad violarium seu ad tempus aliud ¹⁴ magis breve nunc tenentes et possidentes, ipsi violario aut tempori breviori usque ad dictam quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum barchinonensium annualium omnino renuncient eis super illo de peccuniis dicte regine satisfacto per presidem et fratres iamdictos. Quosquidem quinque mille quingentos solidos barchinonenses ¹⁵ annuales, rendales et perpetuales, cum per modum predictum vaccaverint aut per vos, ut permittitur, redempti extiterint seu violario aut tempori breviori predicto super ipsis renunciatum etiam fuerit, preses et fratres monasterii pretacti virtute donacionis huiusmodi suis et ipsius monasterii utilitatibus perpetuo valeant applicare.

Nos enim ¹⁶ extrahimus predicta cuncta et singula, que vobis donamus de iure, dominio, proprietate et posse nostri et heredum seu successorum nostrorum, eademque in dicti presidis et fratrum dicti monasterii et successorum eorum monasterio in eodem, et ipsius monasterii ius, dominium, proprietatem et posse mittimus et transferimus irrevocabiliter pleno iure ad ¹⁷ habendum, percipiendum, tenendum et possidendum seu quasi perpetuo ad ipsorum presidis et fratrum ac monasterii omnimodam voluntatem inde per liberum eorum franchum alodium faciendum. Constituentes nos et heredes nostros quoscunque, vaccantibus dictis quinque mille quingentis solidis barchinonensibus annualibus atque rendalibus, aut cum ipsi ¹⁸ redempti extiterint seu cum super ipsis dicto violario aut alii tempori breviori renunciatum etiam fuerit, nunc pro tunc illos pro preside et fratribus monasterii predicti, ac pro eodem monasterio etiam, eorumque nomine possidere seu quasi, donec eorum possessionem seu quasi ipsi preses et fratres assecuti extiterint et adepti.

Quam apprehendi ¹⁹ propria auctoritate eorum quancumque voluerint sine aliqua licencia, fatica et requisicione nostra et successorum nostrorum, et licite retinendi plenam ipsis presidi atque fratribus monasterii supradicti huius serie concedimus potestatem. Preses ergo ⁵ et fratres monasterii supradicti et monasterium ipsum, et quos voluerint, in eternum, ⁶ vaccantibus ²⁰ quinque mille quingentis solidis annualibus et rendalibus supradictis, aut cum redempti extiterint seu super ipsis dicto violario aut tempori breviori renunciatum ⁷ etiam fuerit, eosdem quinque mille quingentos solidos barchinonenses annuales atque rendales habeant, recipiant et etiam exhigant per liberum et franchum alodium. Et quascumque personas ²¹ que ad solucionem seu prestacionem ipsorum quomodolibet teneantur, ipsi preses et fratres monasterii predicti auctoritate propria eorundem, per emparas et alia iuris remedia et alias licitas vias et modos, compellere atque distringere per se ipsos seu per baiulos aut procuratores ipsorum presidis, fratrum ac monasterii ad solucionem et presentacionem quinque mille quingentorum ²² solidorum barchinonensium annualium et rendalium predictorum, prout in hiis fieri consuevit et prout melius et lacius per nos et nostros ante alienacionem omnium predictorum temporibus retrolapsis fuit fieri consuetum nobis et successoribus et officialibus nostris, atque ipsorum minime requisitis.

Et ex causa predicta cedimus et mandamus presidi et fratribus ²³ monasterii predicti monasterioque eidem, omnia iura et omnes acciones, reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et alias quaslibet nobis competentes et competere debentes etiam seu valentes, in super et pro predictis que presidi et fratribus monasterii supradicti et

ipsi monasterio eciam nunc donamus, et contra ¹²⁴ quascunque personas et in quibuscunque rebus racione eorum. Quibus iuribus et accionibus ipsi preses et fratres ac monasterium uti, agere et experiri plenarie valeant et omnia et singula alia facere in iudicio et extra iudicium, quecunque et quemadmodum nos poteramus ante alienacionem omnium predictorum et possemus nunc et postea quodocunque.

¹²⁵ Nos enim presidem et fratres monasterii predicti ipsumque monasterium constitui-mus in hiis dominos et procuratores, ut in rem propriam eorundem. Mandantes serie cum presenti, vicem in hiis gerenti epistole, universis et singulis hominibus et mulieribus, que ad solucionem et prestacionem quinque mille quingentorum solidorum barchinonensium predictorum quomodolibet ¹²⁶ teneantur, quatenus de illis presidi et fratribus monasterii iamdicti monasterioque eidem aut procuratori eorum respondeant et satisfaciant fideliter, integre et complete, prout nobis ante alienacionem eorum melius et plenius respondere con-sueverunt ac etiam tenebantur. Et quod eciam ipsi presidi ac fratribus et procuratori eorum super ¹²⁷ iure distringendi predicto pareant et obediant prout nobis, iniungentes, ulterius inclito infanti Martino, duci Montisalbi, omniumque regnorum et terrarum nostrarum ge-nerali gubernatori, fratri nostro carissimo, sub fraterne dilectionis optentu, eiusque cunctis vicesgerentibus, iusticiis, vicariis, baiulis, procuratoribus regiis, merinis, ¹²⁸ calmedinis, su-praiunctariis, ceterisque universis et singulis officialibus et subditis nostris, presentibus et futuris, et locatenentibus officialium, eorundem sub ire et indignacionis nostre incursu ac pena mille quingentorum florenorum, de bonis cuiuslibet eorundem contrarium attentantis irremissibiliter habendorum, et pro medietate ¹²⁹ nobis et nostris, et pro alia medietate mo-nasterio supradicto absque spe venie applicandorum omnino, quatenus presentem nostram donacionem et omnia et singula in ea contenta teneant firmiter et observent et contra non veniant aut contraveniri permittant aliqua racione. Imo super iure distringendo predicto dictis presidi et fratribus ¹³⁰ ac procuratoribus monasterii predicti dent auxilium, consilium et favorem cum, quando et quociens per ipsos fuerint requisiti. Et nichilominus ut presens nostra donacio perpetuo remaneat inconcussa, supplemus omnem deffectum, si quis ex aliquo capite, via vel modo posset eidem donacioni obici vel opponi, eique adversancia universa tollentes, ac ¹³¹ presentem donacionem obtinere perpetuam firmitatem, quocun-que contrario non obstante penitus decernentes, et super hiis de nostra certa sciencia et de nostre potestatis plenitudine dispensantes. In cuius rei testimonium presentem cartam fieri iussimus nostre maiestatis sigillo munitam.

Datum in castro Dertuse, quintadecima ¹³² die iulii, anno a nativitate Domini millesi-mo trecentesimo nonagesimo tercio, regnique nostri septimo. *Andreas Salvator*.

¹³³ Signum+ Johannis, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. *Rex Johannes*.

^{134, 35} Testes⁸ sunt: Ennecii, archiepiscopus Terracone, Raymundus, vicecomes de Roda et de Perilionibus, Bernardus de Capraria, Raymundus Alamany de Cervilione et Eymericus de Scintilli, milites, camarlengi.

¹³⁶ Sig+num mei, Jacobi Tavaschani, locumtenentis prothonotarii dicti domini regis, qui de ipsius mandato hec scribi feci et cum raso in lineis octava "heredes" et XIX "ergo" et clausi.⁹

1. brevius tempus *subratllat*. — 2. primo vaccaturis seu *subratllat*. — 3. *Segueix f ratllat*. — 4. gracie instrumento alienata fuerunt luere *subratllat*. — 5. *No es distingeix per estar raspat*. — 6. in eternum, *al ms. internum*. — 7. aut tempori breviori renunciatum *subratllat*. — 8. *A les línies 34 i 35 no se segueix l'ordre seqüencial de lectura (d'esquerra a dreta i de dalt a baix), sinó per columnes (de dalt a baix i d'esquerra a dreta)*. — 9. *Segueix al marge esquerre* in peccunie XI. Dominus rex mandavit michi, Jacobo Tavaschani. Probata. Vidit eam Nicholaus Moratonis, locumtenens thesauraria. Jacobus Ferrarii.

4

1393 juliol 22. Tortosa

Esperandéu Cardona, conseller reial, ven a Miquel Roure i Jaume Copí, procuradors de la reina Violant per a la fundació del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, i a l'esmentat monestir 300 sous barcelonins de renda sobre els drets reials que posseeix a la vegueria de Tortosa, per un preu de 70 lliures barcelonines, que reconeix haver rebut dels 6.000 florins aportats per la reina Violant per a la compra de rendes per al monestir.

A.*ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12. Original. Pergamí, 670x545 mm. Al verso: “Venda feta per lo magnífic Sperant en Déu de Cardona, conseller del senyor rey, als obrés del monestir de Sant Hierònim a obs y emoluments de dit monestir de 300 sous en suma anual. Los quals ells, per concessió feta per lo sereníssim rey, reb de vida sua *tantum* sobre les rendes de la procuració de la vegueria real de Tortosa, segons que de dita concessió consta ab carta, ab segell pendent mitint. *Datum* Barcelona a 28 de setembre *anno* 1387 per preu de 70 lliures, rebuda per en Pere de Besanta, per autoritat real, notari públic, a 22 de juliol 1393. És-hi la àpocha”; “Caixó 17, Tortosa”; “Està copiat en lo llibre intitulat Notícia de la fundació, dotació y augments del Real monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron”. Caplletra: 95 mm.

B. ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12, “Privilegis reals concedits ...”, s.n. Còpia realitzada el 10-08-1755 pel notari Joan Brossa (ex A).

In nomine Domini. Pateat universis quod ego, Sperans in Deo Cardona, domini regis consiliarius ac sue curie negotiorum promotor, gratis et ex certa sciencia, per me et meos heredes seu successores quoscumque, vendo et titulo vendicionis concedo vobis, venerabilibus Michaeli Roure, de thesauraria ipsius domini regis, et Jacobo Copí, camerario domine ^{l2} regine, civibusque Barchinone, operariis sive administratoribus operis monasterii Sancti Geronimi, quod dicta domina regina construi et edificari facit prope dictam civitatem Barchinone, in colle de Çerola, infra parrochiam Sancti Genesii de Agudellis, in loco noviter intitulo Vall d'Ebron, ac comissariis ad infrascripta et alia per dictam dominam reginam specialiter ^{l3} deputatis, hiis presentibus, ementibus nomine et ad opus prefati monasterii, ac ex illis sex mille florenis per ipsam dominam reginam ad emendum redditus ad opus dicti monasterii assignatis, et eidem eiam monasterio et conventui, ac priori seu presidi eiusdem, qui nunc est et pro tempore fuerit successive et suis, omnes illos trecentos solidos monete ^{l4} barchinonensis de terno, quos ego, titulo concessionis per dominum regem, nunc regnante, michi de vita mea tantum facte, cum eius carta suoque sigillo pendenti munita, data Barchinone vicesima octava die septembris anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, regnique ipsius domini regis primo, habeo et recipio et habere et recipere debeo et consuevi anno ^{l5} quolibet in festo Sancti Johannis Baptiste, quamdiu vita fuerit michi comes, in et super iuribus, redditibus, proventibus et emolumentis procuracionis regie vicarie Dertuse.

Hanc autem vendicionem facio vobis, dictis venerabilibus Michaeli Roure et Jacobo Copí, ementibus nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis, de vita mea tantum, sicut melius dici et ^{l6} intelligi potest, ad ipsius monasterii et suorum salvamentum et bonum eciam intellectum. Extrahens predicta de iure, dominio, proprietate et posse mei et meorum, eademque in vestrum dicto nomine dictique monasterii et suorum ius, dominium, proprietatem et posse mitto et transfero irrevocabiliter pleno iure ad habendum et tenendum, atque in sana pace de vita mea tantum percipiendum ^{l7} et possidendum, et ad faciendum inde ipsius monasterii et suorum, quamdiu vixero, ut est dictum, voluntates sine contradiccione et impedimento mei et meorum et alterius cuiuscumque persone. Promittens tradere vobis, nomine dicti monasterii, vel cui vos eodem nomine seu dictum monasterium volueritis seu voluerit ipsius monasterii loco, possessionem corporalem seu quasi ^{l8} predictorum que vobis, nomine supradicto, vendo.

Et nichilominus dono et concedo vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio, ac priori seu presidi ipsius, qui nunc est et pro tempore fuerit, plenum posse vestra et eorum propria auctoritate sine alia scilicet licencia, faticha et requisicione mei et meorum, ac alicuius curie et persone ipsam possessionem, quandocumque volueritis ^{l9} seu voluerint, libere apprehendendi et licite retinendi et inde dicti monasterii voluntates de vita mea tantum faciendi. Et ego interim constituo me predicta que vobis nomine dicti monasterii et eidem eciam monasterio vendo pro ipso monasterio et eius nomine precario possidere seu quasi, volens quod vigore huiusmodi verborum et ex iuris dispositione ac ex paciencia, quam ^{l10} cum presenti vobis dicto nomine confero, ipsa possessio, si utilis vel necessaria fuerit, pro tradita et in dictum monasterium et suos translata omnino habeatur.

Preterea ex causa vendicionis do, cedo, transfero atque mando vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et conventui, ac priori seu presidi eiusdem et suis, omnia iura, omnesque acciones reales ^{l11} et personales et mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias, ac alias quascumque que michi competunt et competere possunt ac debent in predictis que vobis nomine ipsius monasterii et eidem eciam monasterio vendo, et contra procuratorem regium dicte vicarie Dertuse ac alios quoscumque receptores et administratores reddituum, iurium, proventuum ^{l12} et emolumentorum regiorum predictorum, ac alias quascumque personas que ad hec nunc vel amodo modo quolibet teneantur res et bona racione et occasione eorum et exercitium¹ eciam mei ipsarum accionum et iurium. Quibus iuribus et accionibus supradictis possitis vos, nomine dicti monasterii, et possint eciam dictum monasterium et sui anno quolibet in dicto festo sancti ^{l13} Johannis, dum vitam duxero in humanis, ut est dictum, trecentos solidos supradictos et alia occasione exinde debita et debenda petere, exigere, recipere et habere, et inde apocam et fines ac eciam cessiones facere et firmare, et carte dicte mee cessionis et aliis securitatibus et cautelis inde factis et sequitis et alias uti agere et experiri, et omnia alia facere ^{l14} in iudicio et extra iudicium, quecumque et quemadmodum ego poteram ante huiusmodi vendicionem et iurium cessionem et possem nunc et eciam postea quandocumque.

Ego enim facio et constituo vos, nomine dicti monasterii, et ipsum eciam monasterium et suos in hiis dominos et procuratores in rem propriam ipsius monasterii. Et nichilominus tenore presentis ^{l15} publici instrumenti vicem quo ad hec epistole in se gerentis dicto procuratori regio, qui nunc est et pro tempore fuerit in dicta vicaria Dertuse, aliis personis que ad hec nunc vel in futurum quomodolibet teneantur, quibus cum hoc eodem presentem notiffico vendicionem et concessionem, eosque rogo atque requiro quatenus in primo

venturo festo sancti Johannis Babtiste, ¹⁶ quod est terminus in quo iamdicti trecenti solidi annuales, ut predictur, prestantur et sic deinde annis singulis, dum vitam duxero in humanis, de trecentis annualibus solidis et de omnibus aliis, de quibus et prout michi ratione ipsorum respondere et satisfacere tenebantur, vobis nomine dicti monasterii et eidem eciam monasterio et suis, et non michi ¹⁷ nec alteri pro me, respondeant et satisfaciant integre et complete, vosque nomine ipsius monasterii et ipsum eciam monasterium et sui possitis et possint eosdem et easdem ad hec compellere, dstringere et forciare modis et compulsioni-bus quibus possem et poteram, si presens vendicio facta non extitisset.

Pro precio vero predictorum que vobis, nomine ¹⁸ ipsius monasterii, et eidem eciam monasterio, ut predictur, vendo, dedistis et solvistis michi de predictis sex mille florenis ad hec per dictam dominam reginam, ut predictur, assignatis, et confiteor me a vobis nomine supradicto habuisse et recepissee septuaginta libras² dicte monete. Et ideo renunciando excep-cioni peccunie non numerate et non solute et ¹⁹ precii predicti non habiti et non recepti, et legi qua deceptis ultra dimidiam iusti precii subvenitur, et dolo malo et accioni in factum et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus, do et remitto vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis perpetuo donacione irrevocabili inter vivos, si quid predicta, que vobis nomine ²⁰ dicti monasterii et eidem eciam monas-terio vendo, plus modo valent et valuerint amodo precio supradicto. Insuper convenio et promitto vobis, nomine antedicto, quod in vel de predictis, que vobis nomine dicti monas-terii et eidem eciam monasterio supra vendo vel ratione aut occasione eorum, nullam contra vos nomine supradicto seu dictum ²¹ monasterium et eius conventum aut suos monebo, inferam seu proponam questionem, petitionem vel demandam, littem vel controversiam de iure vel de facto [in iudicio et extra iudi]cium.³

Quinymo predictos trecentos solidos anuales, quos vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio, ut predictur, vendo, faciam dictum monasterium et eius ²² con-ventum ac suos, dum michi fuerit vita comes, habere, tenere, percipere et possidere seu qua-si in pace contra omnes personas, corpus et collegia, quibus ipsi trecenti solidi a[nnual]es⁴ in totum vel in partem essent vel dicerentur esse alienati, assignati vel submissi, specialiter vel generaliter, per me vel alium loco mei, et quod tenebor eidem monasterio ²³ et eius conven-tui et suis de deffensione et eviccione trecentorum solidorum annualium predictorum, in casu tamen quod ipsa eviccio in ipsis trecentis annualibus solidis vel aliqua eorum parte seu quantitate ex obligacionibus, contractibus seu quasi seu factis aut ex persona mea sequeretur et non alias, et de restitutione eciam omnium expensarum dampnorum et interesse, si ²⁴ quas et si que dictum monasterium et eius conventum aut suos vel vos, nomine supradicto, facere opportuerit vel modo aliquo sustinere in ducendis, tractandis sive examinandis lit-tibus sive causis, si que dicto monasterio et eius conventui aut vobis, eius nomine, vel suis ab aliquo seu aliquibus moveretur in seu pro predictis vobis, nomine dicti monasterii, ²⁵ et eidem eciam monasterio, ut predictur, venditis vel in aliqua eorum parte sive obtineant dictum monasterium et sui in causa seu causis sive eciam succumbant.⁵

Et credatur ipsi monasterio et suis ac vobis, nomine supradicto, super ipsis missionibus et expensis, dampnis et interesse plano et simplici verbo, nullo alio probacionum genere requisito ²⁶. Et pro predictis omnibus et singulis complendis et attendendis ac firmiter ob-servandis, obligo vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda. Premissa igitur omnia et singula facio, paciscor et promitto per me et meos heredes et successores meos quoscumque vobis, dictis

vene-¹²⁷ rabilibus Michaeli Roure et Jacobo Copí, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et priori seu presidi ipsius, necnon et vobis, notario infrascripto, tanquam publice persone pro dicto monasterio et suis, ac aliis eciam personis, quarum interest et intererit, recipienti et paciscenti ac eciam legitime stipulanti.

Datum est hoc Dertuse, vicesima ¹²⁸ secunda die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

S+num Sperantis in Deo Cardona, predicti, qui hec laudo et firmo.

¹²⁹ Testes huius rei sunt: Bernardus Sevanera, de thesauraria, et Franciscus de Torrentibus, portarii domini regis.

¹³⁰ Sig+num mei, Petri de Besanta, serenissimi domini regis auctoritate notarii publici per totam eius diccionem, qui premissis interfui et hec scribi feci et clausi. Constat autem de rasuris in linea quarta ubi scribitur “de vita”; in quinta ubi continetur “ementibus”; in XXIII ubi prospicitur “ipsis”.

¹³¹ Sit omnibus notum quod ego, Sperans in Deo Cardona, domini regis consiliarius et eius curie negotiorum promotor, confiteor et recognosco vobis, venerabilibus Michaeli Roure, de thesauraria eiusdem domini regis, et Jacobo Copí, camerario domine regine, civibusque Barchinone, operariis sive administratoribus operis monasterii Sancti Geronimi, quod dicta domina regina construi ¹³² et edificari facit satis prope civitatem Barchinone predictam, in colle de Çerola, infra parrochiam Sancti Genesii de Agudellis, in loco noviter intitulo Vall d'Ebron, ac commissariis per dictam dominam reginam ad hec specialiter deputatis, hiis presentibus, quod ex illis sex mille florenis per eandem dominam reginam ad emendum redditus ad opus ¹³³ dicti monasterii assignatis, numerastis et solvistis nobis, ad meam voluntatem, omnes illas septuaginta libras monete de terno, pro quibus seu quarum precio ego vendidi vobis, ementibus nomine et ad opus dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis, omnes illos trecentos solidos dicte monete annuales quos ego annis singulis in festo sancti ¹³⁴ Johannis Babbiste de vita mea tantum habebam et recipiebam in et super iuribus, redditibus, proventibus et emolumentis procuracionis regie vicarie Dertuse, prout de ipsa vendicione melius et plenius apparet per instrumentum publicum inde factum in posse subscripti notarii die et anno infrascripto. Et ideo renunciando excepcioni peccunie non numerate et non solute ¹³⁵ et doli mali et accioni in factum et omni alii iuri, racioni et consuetudini contra hec repugnantibus facio vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis de predictis septuaginta libris bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo et de non agendo, vallatum stipulacione solemnii in posse eiusdem subscripti notarii, tanquam ¹³⁶ publice persone.

Actum est hoc Dertuse, vicesima secunda die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

S+num Sperantis in Deo Cardona, predicti, qui hec laudo et firmo.

¹³⁷ Testes huius rei sunt: Bernardus Sevanera, de thesauraria, et Franciscus de Torrentibus, portarii domini regis.

¹³⁸ Sig+num mei, Petri de Besanta, serenissimi domini regis auctoritate notarii publici per totam eius diccionem, qui premissis interfui, et hec scribi feci et clausi.

1. exercitium, *al ms.* exercium. — 2. recepisce septuaginta libras *subratllat.* — 3. *forat* ±20. — 4. *forat* ±4. — 5. succumbant, *al ms.* succubant.

1393 agost 12. Barcelona

La reina Violant nomena procuradors Miquel Roure, de la tresoreria del rei, i Jaume Copí, cambrer seu, perquè en el seu nom realitzin totes les accions necessàries per a l'obtenció de la llicència de fundació del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron per part dels comissaris nomenats per Climent VII.

A.* AHCB, *Pergamins*, IA-762. Original. Pergamí, 499x564 mm. Al verso "C. n° 25. Acte de procura feta per la senyora reyna de Aragó, dona Yolant a Miquel Roure y Jaume Cupí per a presentar las butllas de Sa Santedat per fundar lo real monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron dirigidas a Geraldo, bisbe de Lleyda, rebut en poder de Joan Bossegais, notari públich de Barcelona, a 12 de agost, 1393"; "Caxó I. C n° 25". "Està copiat en el llibre intitulat Notícia de la fundació, dotació y augments del real monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron". Caplletra: 75 mm.

B. ACA, Cancilleria, reg. 2046, fols. 36r-38v.

C. ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12, "Privilegis reals concedits ...", s.n. Còpia realitzada el 6-12-1755 pel notari Pere Llopart (ex A).

a. Regest i descripció del pergamí: *Catàleg dels pergamins municipals de Barcelona. Anys 1336-1396*, p. 307, doc. 782 (ex A).

In Christi nomine. Pateat universis quod nos, Yolans, Dei gracia regina Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitissaque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, dum debite consideracionis studio in nostro revolvimus animo sublimi-¹² tatis culmine, quo nos pollere facit pre ceteris divina propiciacio in reginali statu, quo nos sui gracia insignivit, dumque metimur quantumstrarum virium possibilitas nedum ad graciaram accionem Domino vigere tenetur, verum ad exhibicionem operum, que sue divine sunt magestati accepta non¹³ modicum letari inducimur, de gracia nobis concessa per dictum summum pontificem inferius primo inserta, per quam comittit et mandat episcopo ilerdensi et nonnullis aliis ut nobis concedant licenciam construendi et hedificandi monasterium infrascriptum, cernentes de eodem fructum multiplicem in divinis sperari¹⁴ obsequiis et per iuge sacrificium celebrandum ibidem almi spiritus gracia mentem nostram erigi ad celestia ea faciens nos devotis affectibus contemplari. Itaque omnipotenti Deo, a quo procedit omne bonum optimum, gracias agentes dignissime et utique eidem domino Summo Pontifici, eius¹⁵ vicesgerenti in terris, qui nobis inde tribuit desiderium cordis nostri et voluit sinum sue gracie apparire, affectus avidus nostre mentis ad consumacionem tam desiderati actus moras quaslibet pervenit et nil nostra mens magno desiderio invalescens, forcius nunc appetit vel expectat, utque vota nostra huiusmodi¹⁶ pii desiderii consequamur, vocare circa hec decrevimus obsequium vestri, fidelium nostrorum Michaelis Roure, de thesauraria domini regis, viri et domini nostri carissimi, et Jacobi Copini, camerarii nostri, scientes vos sinceram devocionem ad hec gerere et nostris mandatis et beneplacitis libenti animo adherere.¹⁷ Et ideo de vestri et cuiuslibet vestrum fide, industria et legalitate plenarie confidentes circa execucionem gracie infrascripte per dictum dominum Summum Pontificem nobis facte, cum eius literis apostolicis suis bullis plumbeis more romane curie in filis canapis comunitis, non viciatis, non cancellatis nec in aliqua sui¹⁸ parte suspectis, sed omni prorsus vicio et suspicione carentibus, specialiter duabus continencie subsequendis.

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [...],¹ episcopo ilderensi, et dilectis filiis [...],² decano ecclesie Sancti Petri Avinionensis, ac [...]³ officiali vicensi, salutem et apostolicam benedictionem. ¹⁹ Grata devocionis sinceritas quam carissima in Christo, filia nostra, Yolandis, regina Aragonum illustris, ad nos et Romanam Ecclesiam habere dinoscitur, digne nos incitat et inducit ut petitiones suas in hiis presertim per que cultus divinus ampliari et sibi salutis augmentum provenire valeant, ad exaudicionis ¹⁰ gratiam admittamus. Sane oblate nobis pro parte ipsius regine petitionis series continebat quod ipsa pie devocionis et sinceritatis fervore succensa ac de propria salute cogitans, cupiensque terrena in celestia et transitoria in eterna felici commercio commutare, ad laudem divini nominis, sub vocabulo sancti Jeronimi, ad quem ¹¹ specialem gerit devocionem, unum monasterium sive prioratum in valle prope collum de Cerola, loco de Ebron nuncupata, in parrochia Sancti Genesii de Guadells, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et arca comuni et aliis necessariis officinis fratrum ordinis eiusdem ¹² sancti fundare et hedificare ac de bonis propriis sufficienter dotare proponit. Quare pro parte ipsius regine nobis fuit humiliter supplicatum ut sibi faciendi premissa licenciam concedere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsius regine in hac parte pium propositum in Domino comendantes, huiusmodi supplicationibus ¹⁵ inclinati, discrecioni vestre per apostolica scripta committimus et mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum eidem regine fundandi, dotandi et hedificandi huiusmodi monasterium cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo, arca et officinis predictis in dicto loco licenciam concedatis, et postquam fundatum, ¹⁴ dotatum et hedificatum fuerit, in eo certum numerum fratrum dicti ordinis qui inibi Domino perpetuo serviant in divinis cum illis modis, formis et condicionibus quos dicta regina in hoc duxerit apponendos, dum tamen sint liciti et honesti super quibus omnibus vestram conscienciam oneramus iuxta dicte dotis et oneris exigenciam statuatis ¹⁵ et alia etiam in hiis ordinetis que ipsius divini cultus augmento ac eiusdem monasterii statui vobis opportuna et salubria videbuntur, iure parrochialis ecclesie et cuiuslibet alterius in omnibus semper salvo. Datum Avinione, V^o kalendas iulii, pontificatus nostri anno XV°.

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [...],⁴ ¹⁶ episcopo ilderensi, salutem et apostolicam benedictionem. Intenta salutis operibus Apostolice Sedis benignitas, circumspecta votis illorum qui divina preventi gracia divini cultus augmentum intentis desideriis affectantes ad id eorum opem et operam impendere cupiunt, libenter apostolicum impertitur assensum eaque favoribus prosequitur graciosis. ¹⁷ Hodie siquidem pro parte carissime in Christo filie nostre Yolandis, regine Aragonum illustris, nobis exposito quod ipsa ad laudem divini nominis unum monasterium sub vocabulo sancti Jeronimi in valle prope collum de Cerola, loco de Ebron nuncupata, in parrochia Sancti Genesii de Guadells, alias de Orta, ¹⁸ barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et arca comuni, ac aliis necessariis officinis fratrum ordinis eiusdem sancti fundare et hedificare ac de bonis propriis sufficienter dotare proponebat, nos tibi per alias nostras litteras comisimus et mandavimus ut eidem ¹⁹ regine fundandi, dotandi et edificandi huiusmodi monasterium in eodem loco licenciam concedere curares, prout in eisdem literis plenius continetur. Cum autem, sicut ex serie petitionis ipsius regine nobis oblate percepimus, ipsa pro dotacione dicti monasterii et vita fratrum predictorum ducentas libras barchinonenses annui redditus ²⁰ assignaverit seu assignare proponat, ac carissimus in Christo filius noster Johannes, rex Aragonum illustris, eius consors, eisdem monasterio et

fratribus concedere nonnullas libertates intendat, pro parte ipsius regine nobis fuit humiliter supplicatum ut dotacioni, assignacioni et concessioni huiusmodi, cum facte fuerint, robur ^{l21} confirmacionis adici mandare de benignitate apostolica dignemur. Nos itaque ipsius regine devotis supplicacionibus inclinati, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatenus dotacionem, assignacionem et libertates predictas, cum facte fuerint, auctoritate nostra confirmes et approbes, supplendo omnem defectum, ^{l22} si quis forsan intervenerit in eisdem. Datum Avinione, V^o kalendas iulii, pontificatus nostri anno XV°.

Vos et utrumque vestrum insolidum, ita quod non sit condicio pocior negocium primitus occupantis, sed quod per unum vestrum inceptum fuerit per alium mediari valeat et finiri et debitum deduci ad effectum, facimus, creamus, constituimus ^{l23} et ordinamus procuratores nostros certos et speciales ad prosequendum pro nobis et nomine nostro predictum negocium licencie fundandi, hedificandi et dotandi predictum monasterium et alia in dictis apostolicis literis expressata, et pro eisdem ac earum prosecutione comparendum coram dicto ilerdensi episcopo et aliis executoribus in preinsertis literis apostolicis ^{l24} nominatis et eorum quolibet, et ipsas literas apostolicas et alias quascumque nobis super predictis et super exempcione dicti monasterii, prioris, fratrum et bonorum eiusdem, ac quascumque alias literas gracias et rescripta nobis in ipsius monasterii favore concessas et concessa per ipsum dominum Summum Pontificem, dicto episcopo et aliis quibus diriguntur offerendum ^{l25} et etiam presentandum, eisque nostrum propositum dictum monasterium fundandi et hedificandi et dotandi modo per nos dicto domino Summo Pontifici exposito et in dictis literis apostolicis contento, ad laudem et gloriam domini nostri Ihesu Christi, sub invocatione seu nomine dicti beati Jeronimi et de fratribus heremitis ordinis eiusdem, cuius ^{l26} patrocinium pro domino rege, viro et domino nostro carissimo, et nobis nostrisque liberis ac domo eius et nostra regia in celesti circa imploramus devocione ardenti. Necnon redditus et alia per nos emptos et empta et alia processa per nos pro dotacione dicti monasterii insinuandum et etiam intimidandum, ipsisque executoribus ^{l27} vel duobus aut uni ipsorum pro nobis offerendum, nos velle cum omni effectum facere et complere omnia ea que ad ipsam dotacionem et hedificacionem deceat nos facturas. Necnon ab eisdem executoribus duobus vel uni ipsorum pro nobis et nostro nomine, cum instantia qua convenit, postulandum quatenus iuxta comissionem ^{l28} et mandatum apostolicum nobis aut vobis vel alteri vestrum pro nobis licenciam fundandi, dotandi et hedificandi dictum monasterium sive prioratum cum ecclesia, campanili et aliis in dictis literis contentis concedant auctoritate apostolica, in eodemque monasterio certum numerum fratrum, qui inibi Domino perpetuo serviant in divinis, iuxta ipsius ^{l29} dotem et oneris exigenciam statuunt et alia etiam ordinant que ipsius divini cultus augmento et predicti monasterii bono statui eisdem opportuna et salubria videbuntur. Necnon quod ipsam dotacionem, fundacionem et hedificacionem ac donacionem et assignacionem per nos eidem monasterio, tam de dictis ducentis libris ^{l30} annui redditus in dictis litteris apostolicis contentis, quam de aliis redditibus et bonis emendis, dandis, assignandis per dictum dominum regem et nos seu alios quoscumque, et utique libertates quas dictus dominus rex est eidem construendo monasterio, priori et fratribus eiusdem, sicut speramus, divina favente gracia, concessurus, ac etiam ^{l31} empciones de predictis factas et faciendas per nos vel alios quoscumque, tam nostro nomine quam alias, et quoscumque actus ex predictis omnibus emergentes, incidentes vel eisdem annexos, iuxta predictam comissionem et mandatum apostolicum eadem auctoritate apostolica eis in hac parte comissa confirmant et approbent, supplendo omnem ^{l32} defectum, si quis forsan

intervenerit in eisdem. Et de ac pro predictis et quolibet eorum et pro execucione et validacione ipsorum processus, debitos et consuetos, per dictos executores apostolicos et duos vel unum ipsorum cum monicionibus, inibicionibus, promulgacionibus sententiarum excommunicationis in personis et interdicti in ^l³³ ecclesiis decreti interposicionibus et aliis omnibus circa predicta debitis, necessariis et opportunis faciant ac eciam exequantur. Et predicta omnia et singula et eorum quodlibet pro nobis et nostro nomine acceptandum sive eisdem, si vobis visum fuerit, obiciendum et contradicendum, et de eisdem ac eciam de infrascriptis et quolibet eorum ^l³⁴ faciendum et fieri ac tradi requirendum nobis seu vobis, nostro et dicti construendi monasterii nomine, publica instrumenta, unum et plura, tot quot fuerint necessaria, literas, comissiones seu subdelegaciones et rescripta a dictis executoribus et aliis quibus expedierit impetrandum et habendum, et pro et racione premissorum dictis executoribus et eorum cuilibet et aliis personis, quibus vobis videbitur et necessarium fuerit, protestandum, requirendum, monendum et ab eis eciam postulandum omnia in predictis opportuna et necessaria, prout vobis et utrique vestrum videbitur, faciendum nostro et dicti monasterii nomine et pro nobis et ipso. Et protestatis, ^l³⁶ requisitis et monitis contra nos et dictum monasterium seu nos, nostro nomine et ipsius, pro predictis et racione eorundem, respondendum, replicandum et triplicandum, instrumenta, scripturas publicas et alia pro nobis et dicto monasterio circa contenta in dictis bullis apostolicis et deppendencia et emergencia ex eisdem producendum, intimandum ^l³⁷ et allegandum, easque et ea observari, teneri ac debite execucioni deduci requirendum. Empciones quascumque reddituum et aliarum rerum et bonorum predictorum et possessionum pro nobis et ad opus ipsius monasterii et nostro nomine faciendum, et precia exsolvendum, possessionemque ipsarum et ipsorum vacuum et expeditam pro ^l³⁸ nobis et nostro nomine ad opus ipsius monasterii et prioris in eo statuendi petendum et adipiscendum, et instrumenta vendicionum nobis vel dicto monasterio fiendarum requirendum et habendum, eaque, cum dictum monasterium fundatum et dotatum fuerit, priori statuendo in eodem et conventui ipsius tradendum et deliberandum, et ^l³⁹ quecumque omnia que ad execucionem predictarum graciaram apostolicarum nobis concessarum, tam super fundacione, dotacione et hedifficacione dicti monasterii, quam super exempcione eiusdem, cum literis apostolicis superius insertis et cum aliis nobis concessis, agendum, exequendum et perficiendum totaliter et cum effectum, prout qualitas negocii id exposcat. ^l⁴⁰ Procuratorem et procuratores, unum vel plures, ad predicta omnia substituendum vos et uterque vestrum insolidum, qui in predictis habeant similem quam vobis concedimus potestatem et eum vel eos, si vobis videbitur, revocandum et destituendum et alium vel alios subrogandum. Et generaliter omnia alia et singula faciendum, ^l⁴¹ gerendum, tractandum et procurandum in predictis et circa ea que necessaria iniverint ac eciam opportuna et que nos facere possemus personaliter constitute.

Nos enim de vestri fide et legalite, ut permittitur, plenarie confidentes, ac comittentes vobis de et super predictis omnibus et singulis et inde deppendentibus, emergentibus et ^l⁴² connexis plenarie vices nostras cum libera et generali administracione, promittimus in manu et posse scriptoris et notarii infrascripti, stipulantis et recipientis a nobis pro vobis et dicto monasterio construendo, ac priore inibi instituendo ac eius successoribus, conventu, et fratribus eiusdem qui erunt in eodem temporibus successivis, ^l⁴³ et aliis omnibus, quorum interest, intererit et potest vel poterit interesse, iudicio sisti et iudicatum solvi cum suis clausulis universis. Et nos semper habere ratum, gratum et firmum quicquid per vos et utrumque vestrum ac per substituendum vel substituendos a vobis in predictis et circa ea

actum, gestum fuerit seu eciam procuratum, et nullo tempore revocare sub bonorum nostrum ^[44] omnium ubique obligatione.

Quod est datum et actum Barchinone, duodecima die augusti, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

^[45] Signum+ Yolandis, Dei gracia regine Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitissequ Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, que predicta firmamus, concedimus et laudamus, huicque publico instrumento sigillum nostrum iussimus ^[46] apponendum.

La Reyna

^[47] Testes huius rei sunt: religiosus frater Vincencius de Rippis, prior monasterii Beate Marie Montisserrati, Bernardus Margariti, miles, armorum uxerius, et Berengarius de Hostalrico, domicellus, de domo domini regis.

^[48] Sig+num mei, Johannis de Bossegays, scriptoris illustrissimi domini regis Aragonum, regiaque auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui predictis interfui hecque de mandato dicte domine regine scribi feci et clausi. Corrigitur autem in penultima linea "et utrumque vestrum ac per substituendum vel substituendos a vobis in predictis et circa ea actum".⁵

1. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida.* — 2. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del degà de Sant Pere d'Avinyó.* — 3. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom de l'oficial de Vic.* — 4. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida.* — 5. *Segueix al marge esquerre in diversorum IIIº. Domina regina mandavit michi, Johanni de Bossegays, in cuius posse firmavit. Probata.*

6

1393 agost 12. Barcelona

La reina Violant dota el monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, per la qual cosa confirma la compra realitzada pels seus procuradors, Miquel Roure i Jaume Copí, de 3.600 sous barcelonins anuals de drets reials a la vegueria de Tortosa i de 900 sous jaquesos anuals de la cena d'absència de les comandes de Gardeny i casa antiga de Lleida, d'acord amb el privilegi de redempció de rendes reials alienades amb carta de gràcia concedida pel rei Joan I per a la fundació del monestir. La reina es compromet a ampliar la dotació fins a la quantitat de 275 lliures de renda anual en un termini de dos anys, a comprar la capella, les cel·les i altres edificacions que hi ha en el lloc on s'ha d'ubicar el nou cenobi, així com el terreny adjacent necessari, i a proporcionar els diners per a la construcció tal com sigui ordenat pels comissaris apostòlics encarregats d'aprovar la fundació.

A.* Arxiu Històric del Centre Excursionista de Catalunya (AHCEC), *pergamí en procés de catalogació*. Original. Pergamí. 730x623 mm. Al verso: "M. nº 3-Acte de donació y fundació del real monastir de Sant Jeroni de Vall de Hebron, feta per la senyora reyna de Aragó, dona Yolant, ab lo qual dota lo monastir faedor [tan] sols ab los 6.000 florins, a obs del sobredit, per ella entregats y consignats a sos procuradors y administradors de la obra per a fer compras y adquisicions de censos y pensions annuals sobre rendas reals; assignant las adquisicions ja feta dels 3.300 sous, de una part, 300 sous annuals de altra, sobre la rendas reals de Tortosa, com també 900 sous annuals sobre las preceptories de la casa de Gardeny y casa antiga de

Lleyda, sobre las cenas reais; y augmentant la dotació fins a la suma ab què pogués adquirir-se renda annual y fixa fins a 275 lliures .. sous barcelonesas, obligant-se dita senyora reyna cumplir-o dins dos anys; y axí matex, comprar y adquirir una capella y terreno y districte per edificar dit monastir y donar-li territori per les conduccions necessàries per lo sustento dels religiosos; y finalment que entregaria, ultra del sobredit, las quantitats necessàries per la construcció del monastir, com apar llargament, en poder de Joan Bossegays, notari públic de Barcelona, a 12 agost 1393"; "està copiat en caxó 1"; "M. nº 3 el llibre de fundació". Cal·letra: 60 mm.

B. ACA, Cancilleria, reg. 2042, fols. 83v-88r.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Cunctis pateat evidenter quod nos, Yolans, Dei gracia regina Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitissaque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, pensantes in nostre mentis archano quod, sicut omnipotens Dominus sua inefabili clemencia nos prefecit populis excellenter ^{l2} reginali fastigio decoranta, sic in eius laudem et gloriam, ne vicium videamur incurrere ingratitudinis, nostros decet super alios applicare conatus.

Sane nostre condicionis humane fragilitas, cupiens pro nostris defectibus aliqua in laudem divine agere magestatis, per que graciaram accio, quantum permittit nostra modicitas, augeatur et eius glorioso nomini impendatur obsequium, per quod eius multitudo misericordie nos, fluctuantes in diversis mundanis ^{l3} reatibus, ambiat et facienda oracio pro nobis iugiter interpellat circa hoc nostrum animum, diu revolvit, sed demum divino munere intellectui nostro oblatus extitit ordo sanctissimus beati Jeronimi, confessoris et doctoris sublimis ecclesie sancte Dei, qui quasi ortus divini liliorum et rosarum aliorumque suavisimorum florum varias dinoscitur species continere, hoc est, graciis et virtutibus copiosis ex divina scola servicii, in qua sub iugo ^{l4} Domini regulatur feliciter habundare sic ut divina propago mereatur non imerito nuncupari, quique quasi mons coagulatus, mons pinguis, imo etiam mons in quo beneplacitum est Deo habitare, in eo conscendit altitudinem per maxime scitatio. Et ideo previa supplicatione humili ex nostri parte porrecta sanctissimo in Christo patri et domino domino Clementi, digna Dei providencia pape VII°, ab eodem in Domino obtinuisse letamur super infrascriptorum ^{l5} obtentu graciosius inferius contentas, cum duabus literis eius veris bullis plumbeis in filo canapis, more romane ecclesie bullatis, non viciatis, non cancellatis nec in aliqua sui parte suspectis, sed omni vicio et suspicione carentibus, continentibus hunc tenorem:

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [...],¹ episcopo ilderdensi, et dilectis filiis [...],² decano ecclesie Sancti Petri Avinionensis, ac [...],³ officiali vicensi, salutem et ^{l6} apostolicam benedictionem. Grata devocionis sinceritas, quam carissima in Christo filia nostra Yolanda, regina Aragonum illustris, ad nos et Romanam Ecclesiam habere dinoscitur, digne nos incitat et inducit ut petitiones suas, in hiis presertim per que cultus divinus ampliari et sibi salutis augmentum provenire valeant, ad exaudicionis graciaram admittamus. Sane oblate nobis pro parte ipsius regine petitionis series continebat ^{l7} quod ipsa, pie devocionis et sinceritatis fervore succensa ac de propria salute cogitans, cupiensque terrena in celestia et transitoria in eterna felici commercio commutare, ad laudem divini nominis sub vocabulo sancti Jeronimi, ad quem specialem gerit devocionem, unum monasterium sive prioratum in valle prope collum de Cerola, loco de Ebron nuncupata, in parrochia Sancti Genesii de Guadells, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ^{l8} ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et arca comuni et aliis necessariis officinis fratrum ordinis eiusdem sancti fundare et hedificare ac de bonis propriis sufficienter dotare

proponit. Quare pro parte ipsius regine nobis fuit humiliter supplicatum ut sibi faciendi premissa licenciam concedere de benignitate apostolica dignaremur. Nos, igitur ipsius regine in hac parte pium propositum in ^{l9} Domino comendantes, huiusmodi supplicacionibus inclinati, discrecioni vestre per apostolica scripta comittimus et mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum eidem regine fundandi, dotandi et hedificandi huiusmodi monasterium cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo, arca et officinis predictis in dicto loco licenciam concedatis, et postquam fundatum, dotatum et hedificatum fuerit, in eo certum numerum ^{l10} fratrum dicti ordinis qui inibi Domino perpetuo serviant in divinis cum illis modis, formis et condicionibus quos dicta regina in hoc duxerit apponendos, dum tamen sint liciti et honesti. Super quibus omnibus vestram conscienciam oneramus iuxta dicte dotis et oneris exigenciam statuatis et alia etiam in hiis ordinatis que ipsius divini cultus augmento ac eiusdem monasterii statui vobis opportuna et salubria videbuntur, iure parrochialis ecclesie et cuiuslibet ^{l11} alterius in omnibus semper salvo. Datum Avinione, Vº kalendas iulii, pontificatus nostri anno XVº.

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [...],⁴ episcopo ilerdensi, salutem et apostolicam benedictionem. Intenta salutis operibus Apostolice Sedis benignitas circumspecta votis illorum qui divina proventi gracia divini cultus augmentum intentis desideriis affectantes ad id eorum opem et operam impendere cupiunt, libenter apostolicum impertitur ^{l12} assensum eaque favoribus prosequitur graciosis. Hodie siquidem pro parte carissime in Christo filie nostre Yolandis, regine Aragonum illustris, nobis exposito quod ipsa ad laudem divini nominis unum monasterium sub vocabulo sancti Jeronimi, in valle prope collum de Cerola, loco de Ebron nuncupata, in parrochia Sancti Genesis de Guadells, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dor-^{l13}itorio, capitulo et arca comuni ac aliis necessariis officinis fratrum ordinis eiusdem sancti fundare et hedificare, ac de bonis propriis sufficienter dotare proponebat, nos tibi per alias nostras literas comisimus et mandavimus ut eidem regine fundandi, dotandi et hedificandi huiusmodi monasterium in eodem loco licenciam concedere curares, prout in eisdem literis plenius continetur. Cum autem, sicut ex serie petitionis ipsius regine nobis oblate ^{l14} percepimus, ipsa pro dotacione dicti monasterii et vita fratrum predictorum ducentas libras barchinonenses annui redditus assignaverit seu assignare proponat, ac carissimus in Christo filius noster Johannes, rex Aragonum illustris, eius consors, eisdem monasterio et fratribus concedere nonnullas libertates intendat, pro parte ipsius regine nobis fuit humiliter supplicatum ut dotacioni, assignacioni et concessioni huiusmodi, cum facte fuerint, robur confirmacionis ^{l15} adici mandare de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque ipsius regine devotis supplicacionibus inclinati, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatenus dotacionem, assignacionem et libertates predictas, cum facte fuerint, auctoritate nostra confirmes et approbes, supplendo omnem defectum, si quis forsan intervenerit in eisdem. Datum Avinonie, [Vº] kalendas iulii, pontificatus nostri anno XVº.

Verum ne ^{l16} Dei et Summi Pontificis predicti in vanum gratiam receperimus, sed per fundacionem, hedificacionem et dotacionem monasterii sive prioratus contenti in dictis literis apostolicis per nos fiendam gracia salvatoris eterni gressus serenissimi domini regis, viri et domini nostri carissimi, ac nostros dirigat in viam salutis eterne, dominumque suam et nostram, suosque et nostros liberos meritis et oracionibus fratrum dicti ordinis gubernare et felicitare dignetur ^{l17} in regimine regio cum triumphis, finem optantes nostri desiderii, noviter meos procuratores constituimus ad presentandum preinsertas literas apostolicas exe-

cutoribus seu commissariis nominatis in eisdem, duobus aut uni eorum, et ab eis licenciam fundandi, hedificandi et dotandi dictum monasterium sive prioratum et ad alia contenta in dictis literis apostolicis circa dictas fundacionem, dotacionem et hedificacionem et alia ex eis deppendencia ¹¹⁸ petendum, habendum et obtinendum, videlicet fi[deles nostros Michaellem Roure, de thesauraria dicti domini] regis, et Jacobum Copini, camerarium nostrum, cum plenissima per nos eisdem super predictis [potestate concessa], cum publico instrumento sigillo nostro pendenti munito, dato et acto Barchinone die presenti, ut in eo laciis continetur. [Qui procuratores negocium predictae licencie] obtinende per nos et auctoritatis per eosdem executores ¹¹⁹ seu commissarios prestandi prosecuturi sunt summo opere usque ad finem debitum et optatum, ut auctoritate id a dictis executoribus seu commissariis et presertim a venerabili in Christo patre Geraldo, divina providencia episcopo ilterdensi, uno eorundem cum aliis simul et insolidum per dictum dominum Summum Pontificem assignato, tanto citius et prompcius valeat obtineri quanto eisdem noster affectus circa predictam dotacionem et hedificacionem ardentior ¹²⁰ apparebit.

Gratis et ex certa sciencia meraque liberalitate nostra, ad divini nominis exaltacionem ac eius cultum in honoremque dicti beati Jeronimi et pro eius patrocinio impetrando et ob remedium animarum parentum dicti domini regis et meorum, cum hoc presenti publico instrumento, cunctis temporibus valituro, deliberate et consulte damus et titulo et ex causa pure et perfecte donacionis concedimus et consignamus Domino Deo et eius gloriosissime Genitrici, ¹²¹ semper virgini, ac dicto beato Jeronimo, et prefato monasterio sub eius nomine et vocabulo construendo, pro dotacione eiusdem, et priori et conventui ibidem statuendis, ac vite et sustentacioni fratrum predicti monasterii et eorum successorum in dicto monasterio, per purum, liberum et francum alodium ad imperpetuum censualia seu redditus infrascriptos et infrascripta, iam emptos et empta ad opus dicti monasterii construendi per dictos Michaellem ¹²² Roure et Jacobum Copini, procuratores nostros predictos, qui predictas fecerunt empciones mandato nostro [et] nomine et ad opus monasterii antedicti, ex et de illis sex mille florenis auri de Aragonia per nos dictis empccionibus, diu est, assignatis, et pro ipsis faciendis in posse prenominatorum procuratorum missis et positis.

Videlicet, a Galcerando Torró, iurisperito, Petro Palacii et Dominico Segur, sindicis et procuratoribus civitatis Dertuse, ¹²³ tres mille trecentos solidos barchinonenses annuales, rendales, censuales ac perpetuales sine tamen firma, fatica et laudimio et alio iure emphiteotico, quos dicta universitas ex vendicione et concessione sibi et suis perpetuo facta per illustrissimos dominum Petrum et dominam Alienoram, recolende memorie regem et reginam Aragonum, socerum et socrum nostros, cum publico instrumento sigillis dictorum dominorum regis et regine impendenti munito, ¹²⁴ dato et acto in Alfalaria civitatis Cesarauguste, die duodecima mensis iunii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LX° sexto, et clauso per Jacobum Conesa, prothonotarium dicti domini regis Petri, eiusque auctoritate notarium publicum per totam terram et dominacionem eiusdem, recipiebat annis singulis perpetuo, scilicet mille centum solidos in mense septembris, et alios mille centum solidos in mense ianuarii, et residuos mille centum solidos in mense madii, ¹²⁵ in et super redditibus et iuribus que ipsi domini rex et regina et uterque eorum recipiebant in dicta civitatis Dertuse, ut constat de dicta empcione instrumento publico inde facto in posse fidelis prothonotarii nostri, Petri de Besanta, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem dicti domini regis, XXII die iulii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o tercio, ut in eo laciis continetur.

Item, a Sperante in Deo Cardona, consiliario dicti ^{l26} domini regis et negociorum sue curie promotore, trecentos solidos dicte monete, quos ex concessione sibi facta per dictum dominum regem, virum et dominum nostrum carissimum, de vita sua tantum, cum carta dicti domini regis suo sigillo impendenti munita, data Barchinone, XXVIII die septembris anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXX septimo, recipiebat anno quolibet in festo beati Johannis Baptiste, in et super iuribus, redditibus, proventibus et ^{l27} emolumentis procuracionis vicarie regie Dertuse, ut constat de dicta empcone instrumento publico inde facto in posse dicti Petri de Besanta, dicta XXII die iulii predicti anni Mⁱ CCCⁱ XCⁱ tercii.

Item, a Francisca, uxore Petri de Vallo, quondam, dicti domini regis Petri consiliario et thesaurario, et Johanne de Vallo, dictorum coniugum filio, heredibus universalibus ipsius Petri ex testamento eiusdem, ex una parte quadringentos solidos monete ^{l28} jaccensis anuales et rendales, quos comendator domus de Guardeny, civitatis Ilerde, ordinis Hospitalis sancti Johannis Jherosolimitani, racione cene absencie, eis, ut heredibus predictis, faciebant et prestabant anno quolibet in kalendis mensis ianuarii; et ex alia parte quingentos solidos proxime dicte monete anuales, rendales, quos domus antiqua Ilerde, ordinis predicti, racione consimilis cene absencie, eisdem, velut heredibus predictis, faciebat et ^{l29} prestabat anno quolibet perpetuo in eodem vel consimili termino sive die. De qua universali eorum herencia sive institucione constat per dictum testamentum eiusdem Petri de Vallo, actum Barchinone, XII die septembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o octuagesimo octavo, et clausum per Petrum de Puteo, auctoritate regia notarium publicum per totam terram et dominacionem suam.

Cui Petro de Vallo dicta censualia spectabant racione sue proprie empconis, quam precio decem mille octingentorum ^{l30} solidorum jaccensium fecerat a Bernardo Ferrarii, monetario cive Valencie, cum instrumento publico inde facto Barchinone, XII die novembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° sexto, et clauso per Johannem Serra, de scribania domini regis Petri predicti, eiusque auctoritate notarium publicum per totam terram et dominacionem suam. Ad ipsum vero Bernardum Ferrarii predicta pertinebant titulo sue proprie empconis, quam inde fecerat a Petro Marrades, cive Valencie, procuratore dicti domini regis Petri, ab ipsoque plenam ^{l31} potestatem habente, prout de dicta empcone constat plene alio publico instrumento inde confecto Valencie, nona die madii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° tercio, clausoque per Petrum de Montesono, notarium publicum Valencie. De dicta autem empcone per dictos Michaellem et Jacobum facta constat instrumento alio publico inde facto Barchinone, tercia die septembris,⁵ anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o tercio, et clauso per Bartholomeum Exemeno, auctoritate regia notarium publicum ^{l32} Barchinone. Quequidem quantitates summas trium mille sexcentorum solidorum barchinonensium et nongentorum solidorum jaccensium annualium attingere dinoscuntur. Et sic sunt in universo, inter barchinonenses et jaccenses, quatuor mille quingenti solidi.

Et est certum quod predictus serenissimus dominus rex, vir et dominus noster carissimus, cordialem ad dictum monasterium, per nos de et cum predicta papali licencia, in loco in dictis apostolicis literis nominato hedificandum, devocionem gerens dicto ^{l33} beato Jeronimo ac presidi seu priori et fratribus dicti monasterii, presentibus et futuris, et eidem monasterio dedit et concessit ac eciam transportavit eis, modo et titulo quibus firmius et utilius dici aut fieri possit, spem, facultatem seu licitum luendi, redimendi et recuperandi ex et de ac pro peccuniis per nos dicto monasterio et fratribus assignatis seu assignandis, et

non de aliis quibusvis peccuniis, quinque mille quingentos solidos barchinonenses annuales, rendales et perpetuales, ^{l34} ex et de quibuscumque censibus, proventibus, redditibus, obventionibus et aliis iuribus universis per ipsum seu eius predecessores ad violarium, seu ad aliud quodcumque longius seu previus tempus aut ad imperpetuum instrumento gracie mediante concessis, datis, venditis, stabilitis aut alias quomodocumque alienatis personis quibusbilibet, prout dicta spes et facultas ac idem licitum dicto domino regi et suis successoribus virtute instrumenti gracie supradicte aut quovis alio modo, ^{l35} titulo sive causa pertinebant et spectabant, dictusque dominus rex dictos census, proventus, redditus, obventiones et alia iura luere, redimere et recuperare poterat et erat ei et dictis suis successoribus licitum et permissum, sic quod preses et fratres dicti monasterii, presentes atque futuri, vice et ex parte sui possent eisque liceret virtute et in vim dictorum instrumentorum gracie, seu quovis alio modo quo ei esset permissum, usque ad summam seu quantitatem dictorum quinque mille ^{l36} quingentorum solidorum barchinonensium annualium, rendalium et perpetualium luere, redimere et recuperare eosdem a quibusvis personis, illos titulo et modo predictis possidentibus, pro eis precio seu precii de dictis peccuniis nostris exsolvendis quibus extiterant alienata valerent.

Nichilominus preses et fratres predicti, presentes et futuri, eisque liceret vice et nomine nostro tractare et ad effectum deducere quod quevis persone aliquos aut aliqua ex redditibus, censibus, proventibus ^{l37} et aliis supradictis iuribus, a patrimonio ipsius domini regis alienatos aut alienata ad violarium seu ad quodcumque aliud brevius seu longius tempus, nunc tenentes et possidentes, ipsi violario aut tempori, dum tamen dictam quantitatem quinque mille quingentorum solidorum annualium et rendalium non excederent, omnino renunciarent eis in illo de peccuniis nostris satisfacto, quos quinque mille quingentos solidos barchinonenses annuales, rendales et perpetuales, ^{l38} cum per modum predictum redempti essent, seu violario aut dicto tempori breviori seu longiori renunciatum etiam existeret, ut prefertur, pura, perfecta et irrevocabili donacione inter vivos pro puro, libero et franco alodio eidem beato Jeronimo, ac presidi et fratribus prenarrati monasterii, presentibus et futuris, ac eidem concesserit monasterio perpetuo atque dedit, ut predicta et alia plura in quadam carta sigillo magestatis dicti ^{l39} domini regis impendenti insignata, data Dertuse, XV die iulii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o secundo,⁶ et clausa per Jacobum Tavescani, locumtenentem prothonotarii dicti domini regis, laciis et plenius continentur.

Et quamquam nos, in supplicatione per nos oblata eidem domino Summo Pontifici pro graciis predictarum obtentu, solum pro dotacione dicti monasterii et vita et sustentacione fratrum eiusdem ducentas libras in redditibus annuis obtulerimus nos ^{l40} daturas, et cum eisdem idem dominus Summus Pontifex nobis graciis concessit supradictam, tamen, intimo zelo devocionis dicti beati Jeronimi et eius ordinis predicti accense, et ut eum et eius ordinem habeamus ad Dominum intercessores propicios, nedum dictas ducentas libras, iam, ut permittitur, sic oblatas et iam, ut denotatur superius, emptas et habitas per predictos Michaellem Roure et Jacobum Copini, nostro nomine et ad opus monasterii antedicti, verum etiam illud plus, ^{l41} quod ascendunt redditus predicti iam empti ultra dictas ducentas libras, ut superius continetur, et etiam usque ad ducentas septuaginta quinque libras barchinonenses annuales, censuales et perpetuales, inclusis tamen redditibus predictis iam emptis in nuda tamen percepcione, de bonis nostris damus donacione qua supra domino Deo et dicte gloriosissime Virgini,⁷ eius matri, ac dicto beato Jeronimo et dicto monasterio et eius priori in eo statuendis et eorum successoribus perpetuo, ^{l42} ac vite et sustentacioni

fratrum eiusdem, ac dicto scriptori et notario infrascripto, pro eis acceptanti et recipienti, ut in ipso monasterio per fratres ibidem statuendos cultus frequenter divinus melius et solemnus augeatur. Quos redditus restantes ultra iam emptos, ut predictum est, usque ad complementum dictarum ducentarum septuaginta quinque librarum barchinonensium emere promittimus et convenimus in posse dicti infrascripti scriptoris et notarii stipulantis, ut infra per firmam et solemnem ^{l43} stipulationem et pactum expressum, infra duos annos a presenti die in antea continue computandos ad opus dicti monasterii pro implenda donacione iamdicta in puro et franco alodio in locoque tuto et idoneo, absque tamen dominio, laudimio et fatica.

Promittimus etiam et convenimus, ut supra, quod infra tempus congruum ad cognitionem dictorum executorum et comissariorum vel alterius eorum ememus seu habebimus et adquiremus iusto titulo in alodium ^{l44} liberum atque franchum ad opus dictorum construendi monasterii et conventus, prioris et fratrum ibidem statuendorum et suorum successorum perpetuo quandam capellam iam constructam prope et iuxta dictum locum, ubi est dictum monasterium hedificandum, simul cum quibusdam cellis seu cameris, domibus, hedificiis et ortis, que et qui ibidem secus dictam capellam site sunt et sita et hedificate et hedificata, in quibus iam quedam persone devote contemplativam vitam ^{l45} agebant. Necnon omnia et singula spacia et patia seu limites que continere habebit dictum monasterium cum ecclesia, campanali, claustro et aliis predictis. Necnon cum omnibus suis officinis, prout per dictos executores seu alterium ex ipsis extiterit ordinatum.

Promittimus etiam et convenimus, ut supra, quod dabimus et solvemus, seu dari et solvi faciemus de presenti et successivis etiam temporibus ad cognitionem executorum predictorum vel alterius eorum ad opus fabrice seu operis dicti hedificandi ^{l46} monasterii et conventus et officinorum eiusdem illas quantitates pecunie quas iidem executores vel alter eorum duxerint ordinandas, ultra illas quas prenominati procuratores nostri iam a nobis tenent et de nostri mandato sunt per eos convertende in fabrica seu opere supradictis. Quosquidem redditus, usque ad complementum dictarum ducentarum septuaginta quinque librarum annualium et perpetualium, per nos emendos ut supra promisimus. Necnon dictam capellam, iam in predicto loco ^{l47} constructam, cum cellis seu cameris, hedificiis, ortis et etiam patia et limites ac spacia quas et que continere debet dictum monasterium per nos emendos et emenda, si et cum empti et empta, habiti et habita, seu adquisiti et adquisita fuerint per nos titulis iustis et legitimis.

Gratis et ex certa scientia, nunc ut ex tunc et e converso, donacione qua supra damus et concedimus domino Deo et gloriosissime Virgini, eius matri, ac dictis beato Geronimo et monasterio construendo, ^{l48} et eius priori et conventui, et ad usum et habitationem ipsorum, ac vite et sustentacioni eorundem ad imperpetuum per purum, liberum et franchum alodium et etiam assignamus, prout superius designantur. Has autem donaciones et ex causa donacionum concessionem et assignaciones facimus domino Deo et eius Matri gloriosissime, ac dicto monasterio et eius conventui et priori eiusdem ac fratribus et eorum successoribus imperpetuum, videlicet de dictis redditibus, iam, ut predictum est, emptis ^{l49} per dictos nostros procuratores ad opus dicti monasterii et superius specificatis per purum et franchum alodium, nunc de presenti, et de dictis redditibus per nos emendis ad complementum dictarum ducentarum septuaginta quinque librarum annualium et perpetualium, per modum superius contentum, ad opus dicti monasterii et conventus et vite fratrum eiusdem oblatarum, et utique de dicta capella, cellis, domibus, hedificiis, patii, spaciis et

aliis predictis si et cum empti, acquisiti, habiti et empta, ¹⁵⁰ habita seu adquisita fuerint, et nunc ut ex tunc et e converso, prout melius et utilius dici potest et intelligi, ad comodum et profectum dicti monasterii, prioris et conventus in ipso monasterio statuendorum, ac sanum et sincerum et favorabilem intellectum. Extrahentes predicta omnia, prout superius designantur, de manu, posse et dominio nostri et nostrorum, et in dicti monasterii, prioris et conventus manu et posse et dominium mittentes et ponentes et transferentes irrevocabiliter pleno iure, inducentes ¹⁵¹ eciam dictum monasterium construendum et priorem et conventum eiusdem, si et cum statuti et ordinati fuerint, in eodem de dictis censualibus et redditibus iam emptis et superius designatis de presenti in corporalem et vacuum possessionem eorundem et cuiuslibet eorum vel quasi. Et mandantes instrumenta empcionum per dictos procuratores, ut permittitur, ad opus ipsius monasterii factarum dictis priori et conventui tradi et deliberari per eos in archa comuni dicti monasterii vel in alio loco ¹⁵² assueto ad opus ipsius monasterii perpetuo conservanda, et de dictis redditibus per nos emendis, prout promissimus, ad complementum dictarum ducentarum septuaginta quinque librarum et de aliis omnibus per nos dicto monasterio et eius conventui datis, concessis et assignatis superius cum presenti instrumento, incontinenti, cum empta et habita per modum predictum fuerint vel eciam adquisita. Quam possessionem seu quasi promittimus dictis priori et conventui in dicto monasterio statuendis et ordinandis tradere et ¹⁵³ deliberare seu tradi et deliberari facere per procuratorem nostrum, inde potestatem habentem, vel ipse prior et conventus, si voluerint, eorum propria auctoritate eam possint apprehendere absque nostri licencia curie vel alterius cuiuscumque persone. Et interim, donec nos seu procurator noster possessionem tradiderimus seu tradiderint predictis priori et conventui, seu ipsi prior et conventus eam apprehenderint, constituimus nos, vigore dictarum donacionis, dotacionis et assignacionis, predicta omnia, ¹⁵⁴ prout superius designatur, pro dicto monasterio et eius priori et conventu et eorum nomine precario possidere seu quasi. Cedentes, dantes et mandantes nunc pro tunc dictis monasterio et eius priori et conventui omnia iura et omnes acciones, reales et personales, utiles et directas, mixtas et coherentes, ordinarias et extraordinarias, et alias quascumque nobis in predictis omnibus et quolibet eorum competentes et competere debentes qualitercumque adversus et contra quascumque personas ad id modo quolibet obligatas. ¹⁵⁵ Quibus iuribus et accionibus supradictis possit dictum monasterium et futuri prior et conventus eiusdem eius nomine uti, agere et experiri in iudicio et extra iudicium contra quascumque personas et res racione eorum, tam in petendo et exigendo et habendo annis singulis predictos redditus, et inde execuciones faciendo seu fieri requirendo, et in firmando apocham et apocas ac finem et fines, et alias utendo omnibus et singulis supradictis per nos eidem monasterio et dicto eius priori et conventui donatis, concessis ¹⁵⁶ et assignatis, et omnia alia faciendo que nos facere poteramus ante huiusmodi donacionem, iurium cessionem et presentis instrumenti confeccionem et possemus eciam quandocumque. Constituentes et facientes predictum monasterium et dictos eius priorem et conventum et eorum successores in predictis omnibus et singulis per nos eis datis, concessis et assignatis dominos et procuratores ad ipsa tenendum et possidendum et eis utendum ad provisionem, esum et usum et necessitatem fratrum dicti monasterii, ¹⁵⁷ tanquam videlicet in re et de re propria dicti monasterii et conventus, faciendo inde de eisdem, prout alii priores et conventus dicti ordinis facere debent et tenentur de bonis eorum monasteriorum, iuxta iuris dispositionem et statuta ordinis supradicti. Mandantes insuper presentis serie instrumenti vicem epistole in hac parte gerentis, universis et singulis personis que ad prestacionem pre-

dictorum reddituum, tam emptorum quam emendorum, nunc vel in futurum teneantur vel tenebuntur, et aliis omnibus ¹⁵⁸ qui ad reliqua predictorum quoad prestaciones annuas vel alias teneantur, quod amodo dictis priori et conventui et eorum successoribus in dicto monasterio imperpetuum de dictis redditibus et aliis omnibus respondeant et satisfaciant, sicut et prout nobis et aliis qui ante empções prefatas predictos redditus et alia predicta omnia possidebant fuit et est solitum satisfaceri ac eciam responderi.

Demum convenimus et promittimus et iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia ¹⁵⁹ a nobis corporaliter tacta, ac vovemus solemneriter ipsi domino Deo et eius gloriosissime Genitrici ac beato Jeronimo dictisque priori et conventui in dicto monasterio statuendis, in posse scriptoris et notarii infrascripti stipulantis, ut infra, quod predictas promissiones et convenciones, donaciones, concessiones et assignaciones et omnia alia et singula supradicta rata, grata et firma habebimus, tenebimus et servabimus perpetuo, et contra ea non faciemus vel veniemus ¹⁶⁰ iure aliquo, causa vel racione. Et inde obligamus omnia bona nostra ubique habita et habenda. Renunciantes scienter illis legibus quibus donaciones causa ingratitudeinis revocantur, et legi dicenti donacionem sumam quingentorum aureorum excedentem absque insinuacione iudicis non valere, et legi dicenti quod qui factum promittit, solvendo interesse liberatur ab ipsa promissione, et omni alii iuri canonico et civili municipali et patrie contra predicta vel aliquod ¹⁶¹ ipsorum venientibus aut facientibus quoquomodo.

Hec igitur omnia et singula predicta facimus, promittimus et paciscimur ac vovemus nos, dicta regina, domino Deo et eius beatissime Matri, semper virgini, et dicto beato Jeronimo ac dicto monasterio construendo et priori et conventui in eo statuendis in manu et posse scriptoris et notarii infrascripti, stipulantis et recipientis nomine prenominatorum et aliorum omnium, quorum interest, intererit et interesse potest et ¹⁶² poterit in futurum.

Quod est datum et actum Barchinone, duodecima die augusti, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

¹⁶³ Signum+ Yolandis, Dei gracia regine Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, que predicta firmamus, [vovemus, promittimus, laudamus et] iuramus, [huicque] publico instrumento in premissorum testimonium sigillum [magestatis] nostre impendenti iussimus apponendum. *La Reyna *

¹⁶⁴ Testes sunt qui ad predicta presentes fuerunt: religiosus frater Vincencius de Rippis, prior Beate Marie de Monteserrato ordinis sancti Benedicti, Bernardus Margariti, miles, armorum uxerius, et Berengarius de Hostalrico, domicellus, de domo dicti domini regis.

¹⁶⁵ Sig+num mei, Johannis de Bossegays, scriptoris illustrissimi domini regis Aragonum ac regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui predictis interfui hecque de mandato dicte domine regine scribi feci et clausi. Corrigitur autem in linea firme dicte domine regine "laudamus et iuramus".⁸

1. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida.* — 2. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del degà de Sant Pere d'Avinyó.* — 3. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom de l'oficial de Vic.* — 4. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida.* — 5. *El mes és erroni, ja que és posterior a la data de confecció del document.* — 6. *Es tracta d'un error, perquè l'any és 1393 en lloc de 1392.* — 7. *virgini, al ms. virginini.* — 8. *Segueix al marge esquerre in graciaram IIIº. Domina regina mandavit michi, Johanni de Bossegays, in cuius posse firmavit et iuravit. Probata.*

1393 agost 27 i 1393 agost 29. Barcelona

Guerau [de Requesens], bisbe de Lleida, comissari apostòlic nomenat per Climent VII, requerit per Miquel Roure i Jaume Copí, procuradors de la reina Violant, dóna llicència per a la fundació del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, per la qual cosa aprova la dotació de 275 lliures de renda anual, els privilegis que pugui atorgar en un futur el rei Joan I, i estableix en 12 el nombre de religiosos que hi viuran segons la regla de l'orde de sant Jeroni. A més, després que Joan de Castells, llicenciat en lleis, subdelegat del bisbe, inspeccionés, juntament amb els procuradors esmentats i Jaume Yáñez, exprior de Sant Jeroni de Cotalba, el lloc on s'ha d'ubicar el monestir, en determina les dependències i les afrontacions.

[A]. Original perdut.

B*. ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12. Pergamí. Còpia s. XV (ex A). 549x707 mm. Al verso: "Caixó 2, Signe D, nº 4"; "Còpia autèntica que conté la llicència concedida per lo bisbe de Lleyda, comissari apostòlic, a la senyora reyna dona Yolant per a fundar lo present monastir de Vall de Hebron ab la assignació de dotse religiosos ab lo prior y del territori necessari per la construcció y manutenció de dit monastir, y així mateix confirma la dotació de la renda de què dita senyora reyna féu donació de antemano, y los privilegis y immunitats que entenia concedir lo senyor rey don Joan, marit de dita senyora reyna dona Yolant. Tot lo qual concedí dit bisbe com a comissari apostòlic en virtut de dos butllas del papa Clement VII que van ab signe B, nº 2. *Datum et actum Barchinone*, en quant a la llicència de fundar, dotar y edificar, a 27 agost 1393; en quant a la assignació del número dels dotse religiosos y demés disposicions, a 29 de dit mes y any, en poder de Joan Bossegays, notari del rey"; "Caixó 2, Signe D, nº 4". Caplletra: 35 mm.

Hoc est translatum fideliter sumptum a quodam publico instrumento sive carta pergamene reverendi in Christo patris et domini domini Geraldí, miseracione divina episcopi ilerdensis, eiusque sigillo impendenti in vetis cirici virmilei croceique coloris communito, cuius tenor est talis.

Geraldus, miseracione divina episcopus ilerdensis, executor seu comis-¹² sarius in hac parte una et insolidum cum decano ecclesie Sancti Petri Avinionensis et officiale vicensi, a Sede Apostolica specialiter deputatus, reverendo in Christo patri ac circumspicientis viris dominis episcopo, capitulo ac toti clero diocesis Barchinone, aliisque universis et singulis, tam clericis quam laicis, quorum interest, intererit et interesse potest et potuerit quomodolibet in futurum, ¹³ communiter vel divisim, quocumque nomine censeantur, salutem in Domino et mandatis nostris ymmo verius apostolicis firmiter obedire duas literas sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Clementis, divina providencia pape septimi, eius veris bullis plumbeis cum cordulis canapis impendenti more romane curie bullatis, sanas et integras, ¹⁴ non viciatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, nobis presentatas per venerabilem Michaellem Roura, de thesauraria illustrissimi domini domini regis Aragonum, et Jacobum Copini, camerarium illustrissime domine Yolandis, regine, eius consortis, procuratores simul et insolidum ab ipsa ¹⁵ domina regina constitutos, et ab eadem ad dictam presentacionem faciendam et alia infrascripta plenariam potestatem habentes, prout de dicta eorum procuracione et potestate constat publico instrumento sigillo pendenti dicte domine regine munito, dato et acto Barchinone die duodecima mensis augusti proxime preteriti, et clauso per Johannem de Bossagays, ¹⁶

scriptorem dicti domini regis et notarium publicum infrascriptum, de quo nobis facta extitit plena fides, nos cum ea qua decuit reverencia, recepisse noveritis sub hac forma.

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili¹ [...],² fratri episcopo ilerdensi et dilectis filiis [...],³ decano ecclesie Sancti Petri Avinionensis, ac [...],⁴ officiali vicensi, salutem⁵ et apostolicam benedictionem. Grata devocionis sinceritas, quam carissima in Christo filia nostra Yolandis, regina Aragonum illustris, ad nos et Romanam Ecclesiam habere dinoscitur, digne nos incitat et inducit ut petitiones suas, in hiis presertim per que cultus divinus ampliari et sibi salutis augmentum provenire valeant,⁶ ad exaudicionis gratiam admitamus. Sane oblate nobis pro parte ipsius regine petitionis series continebat quod ipsa, pie devocionis et sinceritatis fervore succensa, ac de propria salute cogitans, cupiensque terrena in celestia et transitoria in eterna felici comercio comutare, ad laudem divini nominis sub vocabulo sancti Jeronimi, ad⁷ quem specialem gerit devocionem, unum monasterium sive prioratum in valle prope collum de Cerola, loco d'Ebron nuncupata, in parrochia Sancti Genesii de Guadells, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et arca comuni et aliis necessariis officinis fratrum⁸ ordinis eiusdem sancti fundare et hedificare ac de bonis propriis sufficienter dotare proponit, quare pro parte ipsius regine nobis fuit humiliter supplicatum ut sibi facienda premissa licenciam consedere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsius regine in hac parte pium propositum in Domino comendantes in huiusmodi⁹ supplicacionibus inclinati, discrecioni vestre per apostolica scripta comittimus et mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum eidem regine fundadi, dotandi et hedificandi huiusmodi monasterium cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo, arca et officinis predictis in dicto loco¹⁰ licenciam concedatis, et posquam fundatum, dotatum et hedificatum fuerit, in eo certum numerum fratrum dicti ordinis qui inibi Domino perpetuo serviant in divinis cum illis modis, formis et condicionibus quos dicta regina in hoc duxerit apponendos, dum tamen sint liciti et honesti. Super quibus omnibus vestram conscienciam onera-¹¹ mus iuxta dicte dotis et oneris exigenciam statuatis et alia eciam in hiis ordinetis que ipsius divini cultus augmento ac eiusdem monasterii statui¹² vobis opportuna et salubria videbuntur, iure parrochialis ecclesie et cuiuslibet alterius in omnibus semper salvo. Datum Avinione, quinto kalendas iulii, pontificatus nostri anno quin-¹³ todecimo.

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri¹⁴ [...],¹⁵ episcopo ilerdensi, salutem et apostolicam benedictionem. Intenta salutis operibus Apostolice Sedis benignitas, circumspecta votis illorum qui divina preventi gracia divinus cultus augmentum intentis desideriis affectantes ad id eorum opere et operam impendere cupiunt, libenter¹⁶ apostolicum impertitur assensum eaque favoribus prosequitur graciosis. Hodie siquidem pro parte carissime in Christo filie nostre Yolandis, regine Aragonum illustris, nobis exposito quod ipsa ad laudem divini nominis unum monasterium sub vocabulo sancti Jeronimi in valle prope collum de Cerola, loco de Ebron nuncupata,¹⁷ in parrochia Sancti Genesii de Guadells, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et arca comuni et aliis necessariis officinis fratrum ordinis eiusdem sancti fundare et hedificare ac de bonis propriis sufficienter dotare propone-¹⁸ bat, nos tibi per alias nostras literas comisimus et mandavimus ut eidem regine fundandi, dotandi et edificandi huiusmodi monasterium in eodem loco licenciam concedere curares, prout in eisdem literis plenius continetur. Cum autem, sicut ex serie petitionis ipsius regine nobis oblate percepimus, ipsa pro dotacione dicti monasterii et¹⁹ vita fratrum predicto-

rum ducentas libras barchinonenses annui redditus assignaverit seu assignare proponat, ac carissimus in Christo filius noster Johannes, rex Aragonum illustris, eius consors, eisdem monasterio et fratribus concedere nonnullas libertates intendat, pro parte ipsius regine nobis fuit humiliter supplicatum ut dotacioni, assignacioni et concessioni huiusmodi, cum facte fuerint, robur confirmacionis adici mandare de benignitate apostolica dignemur. Nos itaque ipsius regine devotis supplicationibus inclinati, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatenus dotacionem, assignacionem et libertates predictas, cum facte fuerint, auctoritate nostra confirmes¹²⁰ et approbes, supplendo omnem defectum, si quis forsitan intervenerit in eisdem. Datum Avinione, quinto kalendas iulii, pontificatus nostri anno quintodecimo.

Quibusquidem literis nobis, ut predicatur, presentatis, iidem procuratores, nomine et pro [parte]⁸ domine regine et in virtute procuracionis predicte per eam ipsis facte ac potestatis¹²¹ ipsius concessa cum eadem, exhibuerunt nobis quoddam publicum instrumentum, sigillo impendenti dicte domine regine munitum, datum et actum Barchinone predicta duodecima die augusti, et clausum per Johanem de Bossegays, scriptorem ac notarium antedictum, cum quo apparet quod ipsa domina regina, exultans in Domino de¹²² et super graciis per eam a dicto domino Summo Pontifice obtentis, cum literis apostolicis supradictis, cum potestate nobis concessa per eundem dominum Summum Pontificem super concedendo eidem domine regine licenciam fundandi, dotandi et hedificandi monasterium sive prioratum in predictis literis apostolicis expressatum, ac finem desiderii¹²³ quo anelat ad ipsam fundacionem preoptans, pro et ratione ipsius fundacionis, dotacionis et hedificacionis donavit, contulit, concessit ac eciam assignavit domino Deo et eius gloriosissime Genitrici semper virgini, et beato Jeronimo, confessori, ac prefato monasterio sub eius nomine et vocabulo construendo, et¹²⁴ priori et conventui ibidem statuendis, ac vite et sustentacioni fratrum predicti monasterii et successoribus predictorum prioris et conventus in dicto monasterio in eternum per purum, liberum et franchum alodium censualia et redditus, annua et annuales, perpetua et perpetuales, designata et designatos singulariter et distincte¹²⁵ in predicto instrumento et insuper locis in eodem instrumento nominatis, emptos et empta, noviter mandato ipsius domine regine per dictos [*espai en blanc*: ±11, *amb ratlles*] Michaellem Roure et Jacobum Copini, nomine et ad opus prenominati monasterii construendi ac eius prioris et conventus, ex et de illis sex mille florenis per eam dictis¹²⁶ procuratoribus hac de causa traditis, quorum censualium et reddituum iam sic, ut predicatur, emptorum quantitates annue⁹ ad tres mille sexcentos solidos monete barchinonensis et nongentos solidos monete jaccensis ascendere dinoscuntur.

Uterius quamquam in supplicacione per eam oblata eidem domino Summo Pontifici pro gracia dicte licencie¹²⁷ obtinendi pro dotacione dicti monasterii et vita et sustentacione fratrum ipsius obtulerit solum ducentas libras in redditibus annuis se daturam, et cum eisdem idem dominus Summus Pontifex nobis potestatem contulerit ipsam licenciam concedendi, tamen dicta domina regina, ob zelum devocionis quem ad dictum beatum Jeroni¹²⁸ mum et eius sacrum gerit ordinem, nedum dictas ducentas libras, iam ut permittitur oblatas, verum eciam illas que, ut superius patet, ultra dictas ducentas libras sunt empte, et eciam complementum usque ad ducentas septuaginta quinque libras annuales, perpetuales et censuales, absque laudimio, firma et fathica, sed¹²⁹ in franchum alodium, in nuda tamen percepcione contulit atque dedit cum eodem instrumento, quos redditus sive censualia emere promisit et convenit cum ipso instrumento infra duos annos a die confec-

cionis ipsius in antea computandos, amplius promisit et convenit dicta domina regina cum eodem instrumento quod infra tempus congruum ad ¹³⁰ cognitionem nostri vel aliorum concommisariorum et conexecutorum nostrorum vel alterius nostri vel eorum emet, habebit seu acquirat iusto titulo in alodium liberum atque franchum ad opus dictorum construendi monasterii et conventus, priorisque et fratrum ibidem statuendorum et successorum eorundem perpetuo quandam capellam iam ¹³¹ constructam prope et iuxta locum ubi dictum monasterium hedificari debet, et quasdam cellas sive cameras, domos, hedificia et ortos que et qui ibidem secus dictam capellam site sunt et sita, et hedificate et hedificata, et in quibus iam quedam persone devote nuperrime contemplativam vitam agebant, ¹³² necnon omnia et singula spacia et patia seu limites que et quas continere habebit dictum monasterium cum ecclesia, campanili, claustro et aliis predictis in dictis literis apostolicis contentis, et cum omnibus officinis, prout per nos seu alterium ex nobis extiterit ordinatum.

Rursus promisit et iuravit, ut supra, quod dabit ¹³³ et solvet, seu dari et solvi faciet, de presenti et postmodum successivo tempore, ad cognitionem nostri vel duorum aliorum concommisariorum, ad opus fabrice seu operis dicti monasterii et conventus et officinorum eorundem illas quantitates pecunie quas nos duxerimus ordinandas ultra illas quas prenominati ¹³⁴ procuratores dicte domine regine iam ab ea tenent et de eius mandato sunt continuo convertende in fabrica seu opere predictis. Quosquidem redditus, usque ad complementum dictarum ducentarum septuaginta quinque librarum annualium et perpetualium per ipsam emendos, ut predictur, necnon dictam capellam ¹³⁵ iam prope et iuxta dictum locum constructam cum celis seu cameris, hedificiis, ortis, et etiam patia et limites et spacia quas et que continere debent dictum monasterium, si et cum empta et empte, habite et habita, seu adquisita et adquisite per eam iustis titulis et legitimis fuerint, gratis et ex certa sciencia dona-¹³⁶ vit ipsa domina regina, ut supra, domino Deo et eius Matri beatissime, ac dictis beato Jeronimo et monasterio predicto construendo et eius priori et conventui et ad usum et habitationem ipsorum ac vite et sustentacioni eorundem, ut predicta omnia in predicto instrumento serius explicantur.

Post cuius instrumenti exhibitio-¹³⁷ nem, ipsi procuratores, ex parte dicte domine regine, requisiverunt a nobis, cum ea qua potuerunt instancia postulantes, ut in virtute comissionis et mandati nobis per dictum Sumum Pontificem factorum cum predicta litera primo inserta et ipsum et ipsam exequione debite deducendo, eidem domine regine ¹³⁸ seu eisdem procuratoribus [*espai en blanc*: ±9, *amb ratlles*] ipsius nomine licenciam fundandi, dotandi et hedificandi predictum monasterium in predictis literis expressum, sub vocabulo et de fratribus heremitis ordinis ipsius sancti Jeronimi in dicta Valle d'Ebron nuncupata, prope locum de Cerola, in parrochia Sancti Genesii ¹³⁹ de Guadells, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et arca comuni et aliis necessariis officinis fratrum ordinis ipsius sancti concedere, et in eo numerum duodecim fratrum dicti ordinis, quorum unus sit prior, qui dicto mo-¹⁴⁰ nasterio et conventui et dictis aliis fratribus presideat iuxta regulam ordinis eiusdem beati Jeronimi et ipsos regat in Dei servicio, et utique dicti fratres ei obediant iuxta regulam supradictam, necnon limites idoneos, patia, spacia necessaria et decencia dicto monasterio et conventui et eius offi-¹⁴¹ cinis, et usui ac habitationi dictorum prioris et fratrum in predicto loco et circa eum designare dignemur seu etiam consignare, infra quos dictum monasterium, domus eiusdem, hedificia, patia et spacia contineantur, et ad loca designanda per nos ipsi limites protendantur ad hoc ut dicta domina ¹⁴² regina, factis designatione et consignacione predic-

tis, ipsa patia et spacia et solum eorundem habere seu adquirere possit, prout promisit iustis titulis ad opus dicti monasterii, conventus ac fratrum predictorum, ut superius continetur. Pecierunt demum et requisiverunt procuratores iamdicti, ut supra, a nobis ^l⁴³ cum eadem instancia postulantes, quod auctoritate et ex comissione ac potestate nobis per dictum dominum Sumum Pontificem concessis cum bulla secundo inserta, predictas fundacionem, dotacionem et hedificacionem, si et cum facte fuerint, necnon donaciones, assignaciones, promissiones et obligaciones predictas per ipsam do-^l⁴⁴ minam reginam factas et faciendas, et quascumque libertates et concessiones per dictum illustrissimum dominum regem, virum dicte domine regine, factas et fiendas dictis monasterio, priori et conventui laudare, approbare et in eis auctoritatem et decretum apostolicum interponere deberemus.

Nos igitur dictus episcopus, ^l⁴⁵ exequor et comissarius supradictus, visis et attentis presentacione dictarum literarum apostolicarum et requisicionibus nobis factis per dictos Michaellem Roure et Jacobum Copini, ut procuratores dicte domine regine, et habentes ab eadem potestatem plenariam, ut patet superius, necnon et donacionibus, assigna-^l⁴⁶ cionibus, promissionibus et convencionibus factis per dictam dominam reginam, racione licencie per dictos procuratores a nobis superius petite super dotacione, fundacione et hedificacione monasterii antedictis, necnon et ipsis requisicionibus et postulacionibus nobis factis superius super licencia et aliis ^l⁴⁷ superius expressatis, habitaque per nos plenaria deliberacione super limitibus, patijs, solis et spacijs, quos et que dictum monasterium continere debet, a nobis designati petitis pro parte dicte domine regine, que videri et r[ecognosci] fecimus per venerabilem et circumspectum virum Johannem de Castells, ^l⁴⁸ in decretis licenciatum, socium nostrum, quem ad id subdelegavimus, non valentes ad locum ubi [quo]^l¹⁰ dictum monasterium construendum accedere, alijs negocijs et necessitate persone nostre occupati et eciam impediti. Qu[are]^l¹¹ Johannes de Castells dictum locum personaliter adiit, et ipsum proprijs subiecit ^l⁴⁹ oculis, ac super predictis in dicto loco tam cum dictis procuratoribus domine regine quam aliquibus fratribus dicti ordinis, ibidem presentibus, et alijs personis contulit et examinavit negocium antedictum et inde nobis plenariam fecit stipulacionem.

Ulterius, visis et inspectis dictis literis apostolicis superius insertis, tam ^l⁵⁰ nobis quam alijs, simul et insolidum, cum alijs directis ac comissionibus et mandatis nobis factis per dictum dominum Sumum Pontificem, cum eisdem super predictis nobis requisitis et a nobis petitis et postulatis per dictos procuratores dicte domine regine super predictis fundacione, dotacione et edificacione et alijs omnibus supra conten-^l⁵¹ tis; visis denique, consideratis et attentis voto et zelo dicte domine regine, quibus mentem suam a terrenis ad celestia elevans ardentique animo ad predictum^l¹² felicitis finis obtentum suis non parcat laboribus nec expensis, et nedum promissa seu oblata per eam dicto domino [...] ^l¹³ Sumo Pontifici in ^l⁵² obtentu gracie supradicte pro dotacione, hedificacione et constructione dicti monasterii, ut licet literarum apostolicarum series predictarum, set eciam, ut supra dictum est, ampliora liberaliter est largita super predictis, devocionem eius matre experientia edocente probabiliter credere et proficere ostendendo, petitiones, ^l⁵³ requisiciones et postulaciones a nobis factas per prenomatos procuratores dicte domine regine super predictis ex parte eiusdem tanto libencius admittimus suamque devocionem predictam et votum circa sue salutis proprie meritum et divini cultus augmentum benivole^l¹⁴ prosequimur. Quare inde pondus ^l⁵⁴ mee impositum consciencie deprimitur et per huiusmodi virtutes et bona opera que in sublimi persona dicte domine regine et eius dignitatis excellencia alcius relucet, glorificabitur Dominus et alii devoti ad similia caritatis opera facilius et fervencius inducentur.

Eidem igitur domine regine, ¹⁵⁵ licet absenti, et dictis Michaeli Roure et Jacobo Copini, eius procuratoribus supradictis, in nostra presencia constitutis, et pro eadem domina regina acceptantibus, petitam per eosdem superius ex parte dicte domine regine nuncque petentibus nomine ipsius, licenciam fundandi, dotandi et hedifficandi ¹⁵⁶ predictum monasterium sive prioratum in valle prope collum de Cerola, loco de Ebron nuncupata, in dicta parrochia Sancti Genesii de Guadells, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, clauastro, dormitorio, capitulo et arca comuni et aliis necessariis ¹⁵⁷ officinis fratrum ordinis eiusdem apostolica auctoritate, nobis in hac parte comissa per dictum dominum Sumum Pontificem cum literis apostolicis supradictis, ducimus instrumenti presentis serie concedendam, iure tamen parrochialis ecclesie Sancti Genesii de Guadells in omnibus et per omnia semper salvo.

Nec minus, attentis redditibus annuis ¹⁵⁸ quos dicta domina regina eidem monasterio et conventui ac vite fratrum ordinis eiusdem dedit et contulit, ut permittitur, in eodem monasterio numerum duodecim fratrum dicti ordinis, quorum unus sit prior, qui aliis presideat, iuxta regulam ordinis beati Jeronimi et morem et ritum ipsius ¹⁵⁹ ordinis, et ipsi prior et fratres omnes et eorum successores sub dictis regula et ordine in dicto monasterio Domino perpetuo famulentur et celebrent divinum officium, statuimus et perpetuo stabilimus qui fratres vel maior pars eorum una cum dicto priore capitulum et conventum ¹⁶⁰ ipsius monasterii faciant, representent et celebrent, sigillumque et arcam comunem teneant, et alia faciant que ad priorem et conventum pertinent et pro celebratione capituli est fieri assuetum in aliis conventibus monasteriorum ipsius ordinis, cum iuxta dotis exhigenciam dicti monasterii nunc ¹⁶¹ iam factam per dictam dominam reginam decenter et congrue.

Attentis et consideratis circa predicta que attendenda et considerata sunt, dictorum fratrum duodenus numerus videatur congruus et sufficienter in necessitatibus vite ibidem valeant sustentari, ceterum habita, ut predicatur, relacione a dicto venerabili ¹⁶² Johanne de Castells, subdelegato nostro super negociis limitum, sub quibus dictum monasterium includi debet, et patiorum et spaciorum eidem et eius conventui et officinis necessariorum, nobis facta in presencia notarii infrascripti ac dictorum venerabilis Michaelis Roure et Jacobi Copini, ac fratris Jacobi ¹⁶³ Yuanyes, olim prioris de Cotalba, dicti ordinis, diocesis valentinensis, qui presentes fuerunt una cum dicto Johanne de Castells, subdelegato nostro, ad videndum et recognoscendum omnia predicta, eadem propriis subiciendo oculis, ac deliberacione habita cum eisdem et aliis circa hec expertis, con-¹⁶⁴ siderato quod in dicto edificando monasterio, tam pro necessitate opportunitatis, quam decore ipsius, ad quod anelat dicta domina regina, asserentibus procuratoribus supradictis sunt edificanda et construenda inter alia, que occurrerunt nostri et eorum ad presens arbitrio pro [*espai en blanc*: ±4, *amb ratlles*] dicto monasterio hediffi-¹⁶⁵ cando, ecclesia, campanile, campane, cimiterium, claustrum, dormitorio, capitulum, infirmaria, domus vestiarii, libraria, reffectorium, repositorium sive *rebost*, coquina, cellarium pro vino, latrine, domus furni, domus pracendi, domus tenendi liqua orrearia et domus ¹⁶⁶ eiusdem ortus et aliquod nemus ad usus lignorum, et alique vinee pro provisione vini dicti monasterii, considerato insuper loco in quo dictum monasterium hedifficari debet et dispositione eiusdem.

Nos, de voluntate et consensu dictorum venerabilium procuratorum dicte domine regine, id approbancium, ¹⁶⁷ et dicti fratris Jacobi Yuanyes, in hiis de voluntate et mandato eiusdem domine regine intervenientis ad hec ut prior et conventus in dicto monasterio statuendi et ordinandi libere, quiete et devote in decenti spacio et aliorum quorumcumque

separati strepitu valeant Domino famulari, auctoritate l⁶⁸ apostolica qua fungimur in hac parte, et ex potestate nobis per dictum dominum Sumum Pontificem attributa super predictis, statuimus et ordinamus et volumus dictum monasterium, ecclesiam, domus et alia omnia predicta debere contineri et esse sub hiis limittibus et ipsa spacia et patia sub quibus conti-^{l69} nebuntur protendi, videlicet a sumitate colli de Cerola a parte occidentis contra meridiem, sequendo aquarum cadencia,¹⁵ super dicta capella et hedificiis iam constructis in loco seu iuxta locum ubi est dictum monasterium construendum et infra usque ad alodium Guillermi More, parrochie l⁷⁰ de Guadells, inclusive, et a sumitate¹⁶ ipsius colli a parte circii discurrendo usque ad alodium dicti Guillermi Mora eciam inclusive, que omnia infra dictos limittes contenta ad necessitatem et oportunitatem dicti monasterii, et ad constructionem hedificiorum eiusdem et alia predicta decernimus fore l⁷¹ necessaria et debere emi et haberi seu adquiri iustis titulis in alodium ad opus dicti monasterii et conventus per dictam dominam reginam seu eius procuratores suis sumptibus et expensis.

Postremo, eisdem auctoritate apostolica et potestate nobis per dictum Sumum Pontificem in hac parte commissis et concessis, pre-^{l72} dictas fundacionem, dotacionem et hedificacionem, si et cum facte fuerint ac nunc ut ex tunc et converso, necnon donaciones, assignaciones, permissiones et obligaciones predictas per ipsam dominam reginam factas et faciendas, et quascumque libertates et concessionem et privilegia per dictum l⁷³ illustrissimum dominum regem, virum dicte domine regine, factas et faciendas dictis monasterio, priori et conventui eiusdem laudamus, approbamus et eciam confirmamus et predictam auctoritatem apostolicam, ex potestate predicta nobis per dictum dominum Sumum Pontificem comissa in eisdem, l⁷⁴ interponimus pariter et decretum, supplentes eisdem auctoritate et potestate apostolicis nobis commissis et concessis omnem deffectum, si quis forsan in predictis vel aliquo predictorum, tam in substancia et essencia negotiorum quam in qualitate seu in solemnitate eorum, intervenerit vel intervenire in futurum l⁷⁵ poterit aut notari. In quorum predictorum omnium testimonium presentem processum et publicum instrumentum quod inde fieri volumus manu nostra propria signatum.

Acta et data Barchinone, videlicet quoad licenciam fundandi, dotandi et hedificandi monasterium antedictum die vicesima sep-^{l76} tima augusti, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio, presentibus ad hec vocatis pro testibus: discreto Guillermo Rigaldi, prebitero, beneficiato in sede Ilerdensis, Mariano Daltaribo, oriundo ville Montissoni, et Guillermo Morera, portario domini l⁷⁷ regis; quoad statucionem vero numeri duodecim fratrum per nos factam et aliorum inde sequencium, ut desuper continetur, vicesima nona dicti mensis augusti, anno predicto, presentibus et ad hec vocatis pro testibus: venerabilibus Galcerando Marqueti et Guillermo de Torrente, civibus l⁷⁸ Barchinone. Mandavimus scribi et publicari per notarium infrascriptum, sigillo nostro appendicio comunitum. Geraldus, episcopus.

Sig+num mei, Johannis de Bossagays, scriptoris illustrissimi domini regis Aragonum, regiaeque auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui l⁷⁹ presentationi dictarum apostolicarum literarum, et prosecutioni earumdem facte per procuratores dicte domine regine, ac concessionem licencie statucioni numeri duodecim fratrum in dicto monasterio decretorum interposicioni, et aliis omnibus in hoc processu et publico instrumento superius continentur, presens fui eaque fieri vidi et audiui, hocque l⁸⁰ publicum instrumentum de mandato dicti domini episcopi, executoris et comissarii superius nominati, ad instanciamque et requisicionem procuratorum dicte domine regine, eciam superius

nominatorum, recipi et in hanc publicam formam redigens scribi feci et clausi. Corrigitur autem in XXIX linea “instrumento”, et in XXXVIII linea “in decretis ¹⁸¹ licenciatum”, et in LI linea “voluntate et consensu”, et in LVI linea “et”.

¹⁸² Sig+num Francisci de Minorisa, auctoritate regia notarii publici Barchinone, testis. Sig+num Bartholomei Çavall, auctoritate regia notarii publici Barchinone, testis.

¹⁸³ S+num Petri de Medalia, baiuli Barchinone, qui huic translato a suo originali bene et fideliter suspecto et cum eodem legitime comprobato, ex parte domini regis et auctoritate officii quo fungimur, auctoritatem nostram impendimus pariter et decretum, ut eidem tanquam suo ¹⁸⁴ originali in iudicio et extra plena fides ab omnibus impendatur appositum manu mei, Mathei Ferrandelli, notarii et scribe curie baiulie Barchinone, et cuius posse predictus honorabilis baiulus hanc firmam fecit die XIII aprilis, anno a nativitate Domini MCCCCXVI^o, ¹⁸⁵ presentibus testibus Petro Claveri et Johanne Guardiola, notariis et civibus Barchinone. Et ideo ego, Matheus Ferrandelli, notarius et scriba predictus, hec scripsi et hoc meum hic apposui sig+num.

¹⁸⁶ Sig+num mei, Johannis Ferrarii, auctoritate regia notarii publici Barchinone, qui hoc translato ab originali suo fideliter sumptum et cum eodem de verbo ad verbum veridice comprobatum scribi feci et autorizatum ¹⁸⁷ per honorabilem baiulum Barchinone, prout supra patet, clausi quartadecima die aprilis anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo sextodecimo, cum literis rasis in lineis XVII, “tibi”; XX, ¹⁸⁸ “quibusquidem”; XXIII, “ac vite et sustentacioni fratrum”; XXXI, “nuperrime”; XXXVII, “cum”; XXXVII, “videri et recognosci”; quinquagesima, “dotacione et edificacione”; et quinquagesima prima “expensis”.

1. Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili *subratllat*. — 2. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida*. — 3. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del degà de Sant Pere d'Avinyó*. — 4. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom de l'oficial de Vic*. — 5. *statui, al ms. statuti*. — 6. Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri *subratllat*. — 7. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida*. — 8. *forat ±5*. — 9. *annue repetit*. — 10. *forat ±4*. — 11. *forat ±3*. — 12. *predictum, al ms. predictorum*. — 13. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del papa*. — 14. *Sic al ms*. — 15. *videlicet a sumitate colli de Cerola a parte occidentis contra meridiem sequendo aquarum cadencia subratllat*. — 16. *a sumitate, al ms. assumitate*.

8

1393 octubre 30. Tortosa

Joan lo Roger, conventual i procurador de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, requereix Galceran Curró, Pere Palau i Domènec Segur, síndics de la ciutat de Tortosa, per tal que informin l'arrendador dels drets reials a l'esmentada ciutat i terme que els 300 florins anuals procedents de la lleuda de Tortosa que es pagaven a la ciutat es satisfacin a partir d'ara al monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron. Els síndics fan compliment del requeriment en intimar l'afer a Martí Antolí, mercader i ciutadà tortosí, procurador de Berenguer de Cortiells, mercader i ciutadà de Saragossa, arrendador dels drets esmentats.

A* ADB, *Pergamins Sant Jeroni de la Vall d'Hebron*, carpeta 1. Original. Pergamí, 403x285 mm. Al verso: "Carta de requisició feta per fratre Johan lo Royer als síndics de Tortosa per rahó de les rendes qui són en Tortosa"; "*Actum XXX octobris anno a nativitate Domini M^o CCC XC III°*"; Caplletra: 12 mm.

Noverint universi quod die jovis, hora terciarum, intitulata tricesima die mensis octobris, anno a nativitate Domini millesimo trescentesimo nonagesimo tercio, in presencia mei, Jacobi de Ponte, ^{l2} notarii publici Dertuse et auctoritate regia per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, in presenciaque Nicholay Siurana et Simonis Nigri, maioris dierum, ^{l3} civium dicte civitatis, ad hec pro testibus vocatorum specialiter et rogatorum, venerabilis et religiosus frater Johaminus lo Roger, conventualis monasterii Sancti Geronimi Vallis d'Ebron, ^{l4} diocesis Barchinone, ordinis Sancti Augustini, tanquam procurator, yconomus et actor constitutus a venerabili fratre Jacobo Yuanyes, priore dicti monasterii, fratre Johane Thomas, fratre Bar-^{l5} tholomeo Alfageri, fratre Anthonio Reve, fratre Raymundo Soler, fratre Johanne Sancci et fratre Michaele Rayner, conventualibus dicti monasterii, et ad hec plenum posse habens, cum ^{l6} publico instrumento recepto per discretum Bartholomeum Exemeno, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, nonadecima die octobris, anno a nativitate Domini millesimo trescente-^{l7} simo nonagesimo tercio, intus domum dicte civitatis Dertuse personaliter constitutus ante presenciam venerabilium Galcerandi Curró, iurisperiti, Petri Palacii et Dominici ^{l8} Segur, sindicorum, actorum et procuratorum anno presenti universitatis dicte civitatis Dertuse, requisivit dictos venerabiles syndicos et procuratores quatinus intimarent venerabili Martino ^{l9} Antholino, mercatori, civi dicte civitatis, ibidem presenti, procuratori et nomine procuratorio honorabilis Berengarii de Cortiellis, civis Cesarauguste, emptoris et arrendatoris red-^{l10} dituum et iurium dicto domino regi pertinencium in dicta civitate et termino Dertusensi, ac etiam in loco Emposte, quatinus de illis trescentis florenis auri Aragonie cen-^{l11} sualibus et rendalibus quos illustrissimus dominus rex dicte universitati civitatis Dertuse faciebat in tribus terminis sive solucionibus annuatim super iuribus ^{l12} et redditibus suis antedictis, specialiter super tabula lezde dicte civitatis, et nunc ipsos facit et prestat et facere ac prestare tenetur dicto monasterio et de sorte principali eorundem, ^{l13} ut in instrumentis inde confectis lacius continetur, sibi dictis nominibus seu dictis venerabili priori et conventui dicti monasterii Sancti Geronimi seu aliis eorum legitti-^{l14} mis procuratoribus, yconomis et actoribus, et non dicte civitati vel eius sindicis et procuratoribus, de cetero respondere et satisfacere, sicut dicte civitati respondere te-^{l15} nebatur.

Qui venerabiles Galcerandus Curroni, Petrus Palacii et Dominicus Segur, syndici et procuratores antedicti, ^{l1} predictam intimacionem dicto Martino ^{l16} Antholino, ibidem presenti, incontinenti fecerunt de verbo ad verbum, ut superius continetur. Et statim dictus venerabilis frater Johanimus lo Roger, dictis nominibus, ^{l17} peciit et requisivit de predictis omnibus sibi confici et tradi publicum seu publica instrumentum vel instrumenta per me, notarium predictum et infrascriptum.

Actum fuit ^{l18} hoc in dicta [civita]te² Dertuse, die, hora, loco et anno quibus supra, atque presentibus vocatis et rogatis testibus antedictis.

^{l19} Sig+num mei, Jacobi de Ponte, notarii publici Dertuse, et auctoritate regia per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui ^{l20} predictis interfui et hec scribi feci et clausi, die et anno prenotatis.

1. syndicos et procuratores antedicti, *al ms.* sindicis et procuratoribus antedictis. — 2. *forat* ±9.

1393 desembre 12. Castell de Tortosa

Joan I amplia la donació de 5.500 sous barcelonins procedents de qualssevol censos, rendes i altres drets del patrimoni reial venuts amb carta de gràcia que havia realitzat a favor del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron fins a la quantitat de 3.600 sous barcelonins i 1.900 sous jaquesos, que corresponen exactament a la compra efectuada per Miquel Roure i Jaume Copí, procuradors de la reina Violant, a favor del monestir: 3.600 sous barcelonins de drets reials a la vegueria de Tortosa, 900 sous jaquesos de la cena d'absència de les comandes de Gardeny i casa antiga de Lleida, i 1.000 sous jaquesos sobre drets reials a la vila i terme de Fraga. L'ampliació, que es realitza per haver-se superat el límit de 5.500 sous barcelonins del privilegi inicial, és acceptada per Joan lo Royer, monjo i procurador de la comunitat.

A*. ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12. Pergamí. Original. 630x601 mm. Al verso: "Privilegi del senyor rey don Joan, ab què amplia la concessió avia feta als administradors de la obra del real monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron de adquirir censos y rèddits reals fins a la quantitat de 5.500 sous fins la de 275 lliures barcelonesas, volent que, adquiridas, restassen a favor del monastir en propi, llibero y franc alou per donació pura y perpètua, *absque omni spe redimendi*, com apar en poder de Jaume Quinta, notari públic. Dat en Tortosa a 12 de desembre 1393"; "Caixó I, M nº 4"; "està copiat en el llibre intitulat Notícia de la fundació, dotació y augments del real monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron". Caplletra: 63 mm.

B. ACA, *Cancilleria*, reg. 1927, fols. 157v-160v.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi et eius gloriosissime virginis Marie. Pateat universis quod nos, Johannes, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, premeditantes dudum ob devotionem quam cordialiter gerimus erga ^{l2} monasterium per illustrem Yolandem, reginam Aragonum, nostram consortem carissimam, ad honorem et sub invocatione beati Geronimi, noviter constructum et hedificatum iuxta parrochiale ecclesiam Sancti Genesii de Agudellis, territorii Barchinone, satis prope eandem civitatem, in valle de Ebron vulgariter ^{l3} nuncupata, dicto beato Geronimo et presidi ac fratribus dicti monasterii, presentibus et futuris, ac eidem monasterio concessisse et dedisse ac eciam transportasse eis, modo et titulo quibus firmitus et utilius dici aut fieri possit, spem, facultatem seu licitum luendi, redimendi et recuperandi ex et de ac pro pecuniis per dictam reginam, consortem nostram, ^{l4} dictis monasterio et fratribus assignatis seu assignandis et non de aliis quibusvis pecuniis, quinque mille quingentos solidos barchinonenses annuales, rendales et perpetuales, ex et de quibuscumque censibus, proventibus, redditibus, obvencionibus et aliis iuribus universis per nos seu per predecessores nostros illustres ad violarium seu ad aliud ^{l5} quodcumque longius seu brevius tempus aut imperpetuum instrumento graciae mediante concessis, datis, venditis, stabilitis aut alias quomodocumque alienatis personis quibuslibet, prout dicta spes et facultas ac idem licitum nobis et nostris successoribus, virtute instrumenti graciae supradicte aut quovis alio modo, titulo sive causa pertinebant ^{l6} et spectabant, nosque dictos census, proventus, redditus, obvenciones et alia iura luere, redimere et recuperare poteramus et erat nobis et dictis nostris successoribus licitum et permissum, sic quod preses et fratres dicti monasterii, presentes atque futuri, vice et ex nostri parte possent eisque liceret virtute et in vim dictorum ^{l7} instrumentorum graciae seu quovis alio modo quo nobis esset permissum,

usque ad sumam seu quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum barchinonensium annualium, rendalium et perpetualium luere, redimere et recuperare eosdem a quibusvis personis, illos titulo et modo predictis possidentibus pro eis precio seu preciis ^{l8} de dictis pecuniis dicte regine persolvendis quibus extiterant alienata.

Valerent nichilominus preses et fratres predicti, presentes et futuri, eisque liceret vice et nomine nostro tractare et ad effectum deducere quod quevis persone aliquos aut aliqua ex redditibus, censibus, proventibus et aliis supradictis iuribus a nostro ^{l9} patrimonio alienatos aut alienata ad violarium seu ad quodcumque aliud brevius seu longius tempus, nunc tenentes et possidentes, ipsi violario aut tempori, dum tamen dictam quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum annualium et rendalium non excederent, omnino renunciarent eis super illo de pecuniis dicte regine ^{l10} satisfacto, quos quinque mille quingentos solidos barchinonenses annuales, rendales et perpetuales, cum per modum predictum redempti essent seu violario aut dicto tempore breviori seu longiori renunciatum eciam existeret, ut prefertur, pura, perfecta et irrevocabili donacione inter vivos pro puro, libero et francho alodio eidem beato ^{l11} Geronimo ac presidi et fratribus prenarrati monasterii, presentibus et futuris, ac eidem monasterio concedendos duximus perpetuo atque dando, ut predicta et alia plura in quadam carta nostre magestatis inpendenti insignita, data in castro Dertuse quintadecima die iulii, anno proxime lapso, et clausa per fidelem locumte-^{l12} nentem nostri prothonotarii, Jacobum Tavaschani, distincte et plenius continentur.

Considerantes ulterius quod virtute donacionis, concessionis et transportacionis predictorum, fideles nostri Michael Roure, de nostra thesauraria, et Jacobus Copí, de camera dicte nostre consortis, pecuniarum per eandem assignatarum [*espai en blanc: ±4, amb ratlles*] construccioni, hediffica-^{l13} cioni et dotacioni¹ dicti monasterii, administratores et receptores, ex et de dictis pecuniis emerunt census, redditus et quedam alia iura, ut inferius distincte declaratur, scilicet cum quodam publico instrumento, firmato in civitate Dertuse, vicesima secunda die iulii, anno predicto, in posse Bernardi de Savanera, notarii publici auctoritate ^{l14} regia et de thesauraria dicti domini regis predicta, recipientis ut scriptoris iurati fidelis nostri Petri de Besanta, dicte regine prothonotarii, auctoritate regia notarii, a Galcerando Torronii, iurisperito, Petro Palau et Dominico Segur, sindicis et procuratoribus anno eodem civitatis predictae, precio trium mille florenorum auri de Aragonia, ^{l15} tres mille trecentos solidos dicte monete censuales, perpetuales et rendales, quos procuratores et probi homines ac universitas dicte civitatis Dertuse titulo et ex causa vendicionis per illustres dominos Petrum, regem, et Elionoram, reginam Aragonum, coniuges, parentes meos recolende memorie, eis facte eodem ^{l16} precio, cum publico instrumento sigillis appendiciis dictorum duorum parentum nostrorum insignito, dato et acto in Aljafaria civitatis Cesarauguste, duodecima die mensis iunii, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o sexagesimo sexto, regnique dicti domini regis, nostri genitoris, tricesimo primo, ac clauso per Jacobum Conesa, quondam, ipsius domini regis ^{l17} prothonotarium ac auctoritate regia notarium publicum, pro puro, libero et francho alodio recipiebant, habebant et colligebant annis singulis perpetuo super omnibus et singulis bonis et iuribus nostris, mobilibus et immobilibus, ubique habitis et habendis, specialiterque et signanter super omnibus et singulis redditibus, exitibus et proventibus et aliis ^{l18} quibusvis iuribus, quocumque nomine nuncupentur, que dictus dominus rex et domina regina, parentes nostri, et eorum uterque percipiebat et percipere poterat et debebat in dicta civitate Dertuse et terminis eiusdem sive a christianis sive a iudeis et sarracenis, et sive dicta iura sint certa sive incerta, sive in curiis ^{l19} officialium nostrorum sive extra curias,

quequidem bona dictorum duorum regis et regine, necnon redditus, exitus et proventus ac iura predicta iidem domini rex et regina pro solutione dictorum trium mille trecentorum solidorum annualium et rendalium obligarunt et submiserunt, ut in dicto vendicionis instrumento per eosdem, ¹²⁰ ut desuper continetur, firmato hec et plura alia continentur.

Emerunt eciam a fidelibus nostris Francisca, uxore Petri de Vallo, quondam, dicti domini genitoris nostri thesaurarii, et Johanne de Vallo, dictorum coniugum filio, sub certo modo heredibus universalibus dicti Petri, precio decem mille octingentorum solidorum ¹²¹ jaccensium, omnes redditus infrascriptos, scilicet quadringentos solidos dicte monete anuales et rendales, quos comendator et domus de Gardeny, civitatis Ilerde, ordinis Hospitalis Sancti Johannis Iherosolimitani, ratione cene absencie, et ulterius quingentos solidos proxime dicte monete anuales et rendales, ¹²² quos domus antiqua Ilerde seu eius comendator dicti ordinis ratione consimilis cene absencie, dictis heredibus faciebant et prestabant, facere et prestare tenebantur et consueverant anno quolibet perpetuo in kalendis mensis ianuarii, spectabantque ac pertinebant ad dictos heredes dicti redditus, qui in ¹²³ universo sumam capiunt nongentorum solidorum jaccensium, ratione propie empcionis quam dictus Petrus de illis dicto precio fecit a Bernardo Ferrarii, monetario, cive Valentie, cum instrumento publico inde facto Barchinone, duodecima die novembris, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o octuagesimo sexto, et clauso per Johannem ¹²⁴ Serra, de scribania dicti domini regis et auctoritate regia notarium publicum per totam terram et dominationem nostram. Ad ipsum autem Bernardum Ferrarii predicti redditus pertinebant titulo empcionis, quam inde ipse Bernadus fecit a Petro Marrades, quondam, cive Valencie, procuratore dicti domini regis, plenam ab eodem ¹²⁵ domino potestatem habente, et constat de proxime dicta empcione quodam publico instrumento inde facto Valencie, nona die marcii, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o octuagesimo tercio, clausoque per Petrum de Montesono, notarium publicum Valencie, ut predicta omnia et singula in instrumento dicte vendicionis ¹²⁶ ipsis administratoribus per dictos heredes facte Barchinone, tercia die mensis septembris, anno predicto, ac clauso per Bartholomeum Eximeno [*espai en blanc*: ±6, *raspat*], auctoritate regia notarium publicum Barchinone, largius continentur.

Emerunt nec minus a fideli consiliario et promotore negotiorum curie nostre, Sperante ¹²⁷ in Deo Cardona, precio septuaginta quinque³ librarum barchinonensium trecentos solidos monete eiusdem, quos in et super iuribus, redditibus, proventibus et emolumentis procuracionis nostre vicarie Dertuse duxeramus eidem Speranti in Deo Cardona de eius vita concedendos et assignandos, habendos et percipiendos anno quolibet ¹²⁸ per eundem in festo beati Johannis Babtiste, ut continetur in quadam carta nostro appendicio sigillo insignita, data Barchinone, vicesima octava die septembris, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o octoagesimo septimo regnique nostri primo. Et constat de dicta empcione quodam publico instrumento firmato in posse dicti Petri ¹²⁹ de Besanta per dictum Sperantem in Deo Cardona in dicto castro Dertuse vicesima secunda mensis iulii anni predicti.

Considerantes ulterius quod fidelis noster Johannes don Sanxo, mercator et civis Cesa-rauguste, titulo et ex causa vendicionis ac concessionis precio quinque mille quingentorum solidorum jaccensium, qui exsoluti ¹³⁰ fuerunt de dictis peccuniis per manus dicti Michaelis Roure ipsi Johanni, omnia loca et iura eidem competencia et competere debencia, tam in illis quinque mille quingentis solidis dicte monete, de quibus concessionem et donacionem ac cessionem sibi fecit dilectus Guillelmus de Loçano, miles, cui ad exsolvendum ¹³¹ restabant ex illis septem mille quingentis solidis monete eiusdem, quos illustrissimus dominus

Petr[us]⁴, rex Aragonum, genitor noster memorie gloriose, certis ex causis concesserat eidem Guillermo et per Anthonium de Navers, quondam, olim procuratorem ville et honoris de Fraga, de quibusvis iuribus dicto domino regi pertinentibus ¹³² in dictis villa et honore ac eorum terminis exsolvi mandaverat, una cum salario annuo mille solidorum jaccensium [qu]ousque⁵ integre dictus Guillermus et sui essent plenissime satisfacti in [*espai en blanc*: ±4, *raspat*] septem mille quingentis solidis prenotatis, quam in eisdem mille solidis dicte annue pensionis, donec eadem satisfaccio integra esset facta dictis priori et ¹³³ fratribus in quinque mille solidis prenarratis, dedit, cessit, transtulit et remisit priori et fratribus predictis, ut p[redi]cta⁶ clarissime et distincte sunt specificata in quodam publico instrumento exinde facto et firmato per dictum Johannem Dertuse, quintadecima mensis decembris, anno predicto, ac clauso per scriptorem nostrum et notarium infrascriptum.

¹³⁴ Prospicientes, denique, quod dicti censualia seu redditus, qui, ut prefertur, fierint empti de peccuniis per dictam nostram consortem assignatis hedificacioni et construccioni ac dotacioni dicti monasterii, ascendunt ultra quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum monete barchinonensis censualium annualium et rendalium, de quibus ¹³⁵ nos dictis presidi et fratribus dederamus et transportaveramus spem, facultatem et licitum eao luendi, redimendi et recuperandi ex et de quibuscumque censibus, proventibus, redditibus et aliis iuribus per nos seu predecessores nostros quocumque modo datis, concessis, venditis et alienatis quibusvis personis, et de quibus quinque mille quingentis ¹³⁶ solidis annualibus et rendalibus ipsi beato Geronimo ac presidi et fratribus predicti monasterii, presentibus et futuris, et eidem monasterio donacionem et concessionem perpetuo pure, libere et absolute feceramus, ut desuper est latissime enarratum.

Tenore presentis dictas vendiciones, cessiones et transportaciones de dictis censibus, redditibus et iuribus ¹³⁷ factas dictis presidi et fratribus, presentibus et futuris, dicti monasterii et monasterio eidem laudantes, approbantes, ratificantes et confirmantes, nunc ad uberiores cautelam et securitatem prioris et fratrum predictorum dictam donacionem et concessionem ampliamus et de novo dicto beato Geronimo, et dictis priori et fratribus ipsius monasterii, ¹³⁸ presentibus et futuris, ac monasterio eidem dictas peccunie quantitates rendales, anuales et censuales, que ascendunt sumam trium millium sexcentorum solidorum barchinonensium et mille nongentorum solidorum jaccensium, mente deliberata, proprio quidem motu et ex certa nostra sciencia per nos et nostros heredes et successores quoscumque, per proprium, liberum et francum ¹³⁹ alodium damus et perpetuamus et ex causa perpetuacionis et donacionis, donacione pura, perfecta et irrevocabili inter vivos concedimus perpetuo absque omni spe redimendi.⁷

Hanc autem donacionem, concessionem et perpetuacionem, de dictis mille nongentis solidis jaccensibus et tribus mille sexcentis solidis monete barchinonensis ¹⁴⁰ censualibus, annualibus et rendalibus facimus dictis priori, fratribus et monasterio pure, libere et absolute et absque omni condicione, excepcione et retencione nostri et heredum ac successorum nostrorum, quas non facimus nec fieri volumus in donacione presenti, velut ex mera liberalitate et de nostra certa ¹⁴¹ sciencia ad honorem domini nostri Ihesu Christi, et dicti beati Geronimi procedente, ac prout melius largius et utilius intelligi potest sive dici, ad omnem commodum, salvamentum ac bonum et sincerum intellectum dictorum prioris et fratrum et monasterii precontenti. Et extrahentes dictos quinque mille quingentos solidos, tam monete ¹⁴² jaccensis quam barchinonensis, et eorum recepcionem, petitionem et colleccionem de iure, posse et proprietate et dominio nostri et nostrorum perpetuo successorum, eosdem et

ipsorum recepcionem, petitionem et collectionem in ius, dominium et posse vestri et vestrorum, et quorum volueritis, mittimus et transferimus irrevocabiliter pleno iure, dictosque priorem¹⁴³ et fratres dicti monasterii inducimus de presenti ad cautelam, in quantum nostra et nostrorum interest de predictis per nos eis datis, perpetuatis et concessis, in possessionem corporalem seu quasi.

Preterea transferimus irrevocabiliter pleno iure ac cedimus priori et fratribus predictis dicti monasterii et eidem monasterio,¹⁴⁴ ex causa huiusmodi perpetuacionis, donacionis et concessionis, omnia iura et loca nostra, voces, vices et acciones reales et personales, utiles, mixtas atque directas, ordinarias et extraordinarias et alias quascumque nobis et nostris successoribus in predictis pertinentes et pertinere valentes ac competentes¹⁴⁵ quoquomodo. Quibus iuribus, locis, vocibus et accionibus predictis uti agere et experiri possint dicti prior et fratres quemadmodum nos facere poteramus ante huiusmodi donacionem, perpetuacionem et concessionem, et possemus nunc et etiam postea quandocumque. Constituentes dictos priorem et fratres ac dictum monasterium¹⁴⁶ in hiis dominos et procuratores ut in rem propriam dicti monasterii ad faciendum exinde eorum omnimodas voluntates.

Mandantes quod de certa sciencia et expresse, sub ire et indignacionis nostre incurso ac pena mille florenorum auri de Aragonia, quibuscumque officialibus et subditis nostris, presentibus et futuris,¹⁴⁷ et ipsorum officialium locatenentibus qui ad solvendum dictas peccunie quantitates annuales, rendales et perpetuales quomodolibet teneantur, quatenus de eisdem terminis et solucionibus assuetis dictis priori et fratribus seu quibus voluerint respondeant quibuscumque excepcionibus, excusacionibus, dilacionibus et contradiccionibus ultroiectis,¹⁴⁸ quodque has nostras donacionem, perpetuacionem et concessionem firmas habeant, teneant et observent et contra non veniant, nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Preterea convenimus et promittimus in nostra bona fide regia dicto Michaeli Roure, presenti, administratori predicto, et scriptori nostro ac notario publico¹⁴⁹ infrascripto pro dictis priore et fratribus ac eodem monasterio predicta a nobis recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti quod donacionem, perpetuacionem et concessionem has ac omnia alia et singula predicta rata, grata et firma perpetuo habebimus, tenebimus et observabimus, ac teneri et observari faciemus et non contrafaciemus,¹⁵⁰ nec fieri permitimus iure aliquo causa vel etiam racione. Si vero in presenti donacione, perpetuacione et concessione, ac in dictis instrumentis vendicionum et cessionum factarum, dictis priori et fratribus racione solemnitatibus omisse vel alias qualitercumque nullitas seu defectus posset opponi seu impingi, nos ipsam nullitatem¹⁵¹ seu defectum penitus tollimus et supplemus de certa sciencia ex plenitudine nostre regie potestatis, decernentes ac volentes penitus donacionem et concessionem predictas perpetuam obtinere roboris firmitatem, quibusvis foris, statutis et ordinationibus in contrarium factis, quas et que in his locum habere volumus ullomodo.

¹⁵² Et ego, frater Johannes [*espai en blanc*: ±8, *ratllat*] lo Royer, unus ex fratribus dicti monasterii et pro eodem generalis yconomus et procurator, vobis, iamdicto domino regi, humiliter et devote infinitas refferro gratiarum acciones de premissa li[ber]alitate,⁸ donacione et perpetuacione et eam predicto nomine huiusmodi tenore accepto, acquiro,¹⁵³ gratamque habeo pariter et acceptam.

Quod fuit datum et actum in castro regio civitatis Dertuse, duodecima die mensis decembris, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio, regnique nostri septimo. *Petrus Oltzina*

¹⁵⁴ Signum+ Johannis, Dei gracia regis Aragonum, Valentie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui predicta laudamus, concedimus et firmamus huicque publico instrumento pro maiori corroboracione eiusdem sigillum nostrum appendicium iussimus ¹⁵⁵ apponendum in testimonium premissorum.

Rex Johannes

¹⁵⁶ S+num fratris Johannis lo Royer, predicti, qui premissa nominibus sepedictis accepto et adquiro.

¹⁵⁷ Testes qui ad predicta fuerunt presentes sunt: Nicolaus Morató, consiliarius et negotiorum curie dicti domini regis promotor, ac Petrus de Splugues, camerarius ipsius domini regis.

¹⁵⁸ Sig+num Jacobi Quintà, scriptoris predicti d[omini re]gis,⁹ et per totam eius terram et diccionem auctoritate regia notarii publici, qui predictis interfuit, eaque de ipsius domini regis mandato scribi fecit, et cum raso et correcto in lineis XIII, “auctoritate”; XXXIII, “predictis ut predicta”; XXXVI, “cessiones ¹⁵⁹ et transportaciones”; et XXXXI, “precedente [ac p]rout¹⁰ melius”, clausit.¹¹

1. hedificacioni, *al ms.* hedificacione. *Tot sembla indicar que es va raspar la preposició pro, per la qual cosa es van haver de canviar l'ablatiu per datiu. Per aquesta raó les is finals de construccions i donacions estan sobreescrites a la lletra e. Sembla que l'escrivà, però, oblidà la correcció a hedificacioni. Totes les correccions a B.* — 2. *Vegeu nota 5 del doc. 6.* — 3. *En realitat el preu fou de 70 lliures (doc. 4).* — 4. *forat ±2.* — 5. *forat ±2.* — 6. *forat ±2.* — 7. *irrevocabili inter vivos concedimus perpetuo absque omni spe redimendi subratllat.* — 8. *forat ±3.* — 9. *forat ±3.* — 10. *forat ±6.* — 11. *Segueix al marge esquerre in Vº diversorum. Dominus rex mandavit michi, Jacobo Quintà, in cuius posse firmavit. Thesaurarius, mandato domini regis, qui hanc ex [causis] predictis expresse mandavit, habuit eam pro visa. Idem. Probata.*

10

1394 juliol 6. Sant Jeroni de la Vall d'Hebron

El rei Joan I concedeix al monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron el privilegi d'exempció del pagament de qualsevol imposició, present o futura, en els seus regnes i ordena als oficials reials que, sota pena de 1.000 florins, la facin respectar i complir.

A.* AHCEC, *pergamí en procés de catalogació*. Original. Pergamí. 645x364 mm. Al verso: “Privilegi concedit per lo rey don Joan, marit de la senyora dona Yolant, fundadora de nostre real monastir, ab lo qual enfranqueix al prior, convent y familiars de tots los [drets] de leuda, pontatges, passatjes y altres qualsevols drets, imposats o *in futurum* imposadors. Dat en lo present monastir a 6 de juliol de 1394”; “caxó 1 P n° 6”; “està copiat en lo llibre, foli 222”. Caplletra: 22 mm.

B. ACA, reg. 1908, fols. 82r-82v.

C. ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12, “Privilegis reals concedits ...”, s.n. Còpia realitzada el 23-08-1757 pel notari Pere Llopart (ex A).

Nos, Johannes, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, senciens dudum Job quod pro re caritativa,

que in tugurio huius vite ad honorem Dei offertur, potest quis de facili eterne vite denarium possidere et de hoc ipse exemplum nobile ^{l2} nobis tradens, sic intulit hos sermones: “Si comedi bucellam hoc meam solus, quia ab infanzia mea crevit miseracio mecum, et de utero matris nec egressa est, si foris stetit peregrinus, si ostium viatori non patuit, humerus meus a iunctura sua cadat et branchium cum ossibus conteratur”, ^{l3} ut ergo ne videamur degenerare ab illo qui norma fuit paciencie et fidei claritas in hoc mundo, sed per exhibitionem bonorum operum mereamur cives fieri eterne glorie deitatis, tenore presentis carte nostre, nunc et perpetuo valiture, de certa sciencia ad supplicationem humilem vestri, ^{l4} religiosorum et dilectorum nostrorum prioris et conventus fratrum monasterii ordinis sancti Geronimi, quod illustris Yolans, regina Aragonum, consors nostra carissima, pia devocione fundavit noviter in quadam valle nemorosa, ex imposicione moderni nominis nuncupata vulgariter Vall ^{l5} d’Ebron, posita et contenta iuxta radices montis del Coll Cerola, territorii Barchinone, enfranquimus et franquos, exemptos, liberos et immunes elemosinarie facimus et eciam perpetuo esse volumus vos, dictos priorem et fratres dicti monasterii, tam presentes quam posteros, et unumquemque ^{l6} vestrum, cum familiis ac omnibus rebus et bonis vestris et dicti monasterii, tam presentibus quam futuris, per omnia regna, terras et loca nostra ab omnibus sisa, barra, lezda, pedagio, pontagio, portatico, mensuratico, penso, usatico, passagio, duana, almuxerifato et ab omni alia ^{l7} imposicione quacumque, usu et consuetudine, novis et veteribus, statutis vel statuendis, et a vectigalibus quibuscumque que dici possint vel racione aliqua nominari, ita quod in omnibus et singulis regnis, terris, civitatibus, villis, castris et locis infra dicionem nostram regiam constitutis, ^{l8} vel eorum terminis, vos et omnes, et singuli iam superius extensius enarrati, nullo tempore de cetero aliquam sisam, barram, lezdam vel aliquod pedagium, pontagium, portaticum, mensuraticum, pensum, usaticum seu passagium, duanam, almoxerifatam vel aliam imposicionem ^{l9} aut consuetudinem, novas et veteres, statutas vel statuendas, vel alia quecumque vectigalia, que dici vel nominari possint, per mare vel per terram aut per aquam dulcem, nobis vel successoribus nostris, aut quibuscumque aliis nomine nostro vel nostrorum, seu alii vel aliis universitatibus aut singularibus ^{l10} personis, cuiusvis status, legis, preheminiencie aut condicionis existant, vectigalia imponantur, aut alia supradicta vel eorum aliquod colligentibus seu exigentibus, vel ipsorum collectoribus seu exactoribus ex nostri vel nostrorum predecessorum aut successorum gracia, concessione vel alia permissione quacumque dare, prestare ^{l11} aut solvere teneamini nec teneantur, imo ab ipsorum omnium et singulorum prestacione sitis et sint amodo franchi, exempti, liberi perpetuo et immunes. Mandantes per presens privilegium nostrum, sub pena mille florenorum auri, universis et singulis gubernatoribus, vicariis, iusticiis, baiulis, ^{l12} generalibus et localibus, çalmedinis, merinis, lezdariis, pedagogariis, mensuratoribus, pensuratoribus, pontagiariis, duanariis, iudicibus et alcaydis, et quorumvis iurium predictorum exactoribus, et aliis omnibus et singulis officialibus et subditis nostris, et aliis etiam ad quos spectet seu spectare valeat ^{l13} quovis modo, presentibus et futuris, quatenus premissa omnia et singula firma habeant et observent et contra non veniant, nec quempiam contravenire permittant pretextu quarumvis concessionum aut provisionum factarum seu fiendarum huic adversancium quovis modo. Nam nos easdem, in quantum ^{l14} possent effectum huiusmodi modo inutili impedire, tollimus et suspendimus quoad ista nec alias aliqua alia causa vel eciam racione. In cuius rei testium hoc privilegium nostrum fieri iussimus, nostre maiestatis sigillo appendicio roboratum.

Datum in monasterio Vallis d'Ebron l¹⁵ prelibato, sexta die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, regnique nostro octavo.

Petrus Oltzina.

l¹⁶ Signum+ Johannis, Dei gracia, regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Rex Johannes

l¹⁷ Testes sunt: Ennecus, terraconensis archiepiscopus, Eximinus Petri de Arenosio, Eymericus de Sintillis, Azenarius Perdó de la Casta et Bernardus Margarit, milites.

l¹⁸ Sig+num Anthonii de Fonte, scriptoris dicti domini regis, qui de mandato ipsius hec scribi fecit et clausit. Et constat de rasis et correctis positus in lineis VIII, "iam superius extensius enarrati"; in X, "vel ipsorum et"; et in linea signi domini l¹⁹ regis "tis".²

1. Job, 31:17-22. — 2. *Segueix al marge esquerre in XIX° graciaram.* Dominus rex mandavit michi, Anthonio de Fonte. Nicholaus Morató, rex thesaurarius, habuit hanc pro visa. Idem. Probata.

11

1396 juliol 10. Palau episcopal de Barcelona

Ramon [d'Escales], bisbe de Barcelona, en qualitat de comissari nomenat per Benet XIII, absol el prior, Jaume Yáñez, i els frares Joan Tomàs, Bartomeu Alfagar, Ramon Soler, Joan Sanç, Miquel Reiner, Antoni Reve i Joan le Royer, del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, que havien estat anteriorment frares professos de Sant Jeroni de Cotalba, de tota pena i censura eclesiàstica, aboleix qualsevol irregularitat que puguin haver comès, i confirma el trasllat i la recepció de la comunitat monàstica, així com els seus estatuts.

A.* ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12. Pergamí. Original. 379x464 mm. Al verso: "Execució de la bulla de Benedicto XIII en la qual el bisbe de Barcelona absol, confirma y habilita los religiosos que vingueren de Cotalba a est monastir de Vall de Hebron, y també aprova las ordinacions fetas per ells. Dada en Barcelona en el palacio obispal per lo senyor bisbe, comissari, a 10 de juliol de 1395, en poder de Pere Dalmau, notari públic de Barcelona."; "Caixó 2, signe K n° 8". Caplletra: 23 mm.

<U>niversis et singulis Christi fidelibus, ad quos presentes pervenerint, Raymundus, miseratione divina episcopus Barchinone, comissarius seu executor ad infrascripta a Sede Apostolica depu- l² tatus, salutem in domino Ihesu Christo. Litteras sanctissimi in Christo patris et domini domini Benedicti, divina providencia pape XIIIⁱ, eius vera bulla plumbea, in cordula canapis more romane curie, l³ bullatas, non viciatas, non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, nobis presentatas per religiosum fratrem Jacobum Yuanyes, ordinis sancti Jeroni- l⁴ mi, sub regula sancti Augustini, priorem monasterii Sancti Jeronimi Vallis de Ebron, dicti ordinis, iuxta et satis prope civitatem Barchinone instituti, presentatas nos recepisse noveritis sub l⁵ hac forma.

Benedictus, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo barchinonensi, salutem et apostolicam benedictionem. Sincere devocionis affectus quem dilecti filii Jacobus, prior, et Johannes Thome, l⁶ Bartholomeus Alfagari, Raymundus Soler, Johannes Sancii, Michael Reynerii, Anthonius Reve et Johannes le Royer, monachi monasterii Sancti

Jeronimi de Valle Ebron, per priorem soliti gu-¹⁷ bernari, ordinis dicti sancti, sub regula sancti Augustini viventes, barchinonensis diocesis, ad nos et Romanam gerunt Ecclesiam, promeretur ut petitionibus suis, illis presertim que sui quietem animi et suarum ¹⁸ salutem animarum conspiciunt, favorabiliter annuamus. Dudum siquidem pro parte carissime in Christo filie nostre Yolandis, regine Aragonum illustris, felicitis recordacionis, Clementi pape VIIⁱ, prede-¹⁹ cessori nostro, exposito quod ipsa quoddam monasterium infra metas parrochie ecclesie Sancti Genesii de Gudells, alias de Orta, barchinonensis diocesis, unum monasterium dicti ordinis cum ecclesia, ¹⁰ campanili, campana, domibus et aliis necessariis officinis ad usum fratrum dicti ordinis de bonis suis fundare et dotare proponebat. Idem predecessor eiusdem regine supplica-¹¹ tionibus inclinatus, venerabili fratri nostro episcopo ilderdensi et dilectis filiis decano ecclesie Sancti Petri Avinionensis ac officiali vicensi, suis nominibus non expressis, per suas literas comisit ¹² et mandavit ut ipsi vel duo aut unus ipsorum eidem regine fundandi et dotandi dictum monasterium una cum ecclesia, campanili, campana, domibus et aliis necessariis officinis ¹³ ipsumque dotandi licenciam concederent, et in eodem monasterio, postquam fundatum et dotatum foret, ut prefertur, certum numerum monachorum eiusdem ordinis, iuxta sufficienciam dotis, predictae statu-¹⁴ erent et alia ordinarent que divini cultus augmento et eiusdem monasterii statui viderentur opportuna, prout in eisdem litteris plenius continetur.

Et deinde, sicut exhibita nobis pro parte dictorum ¹⁵ prioris et monachorum peticio continebat, venerabilis frater noster Geraldus, episcopus ilderdensis, earumdem literarum vigore eidem Yolandi, regine, prefatum monasterium fundandi et dotandi li-¹⁶ cenciam concessit. Postmodumque dicto monasterio per eandem reginam fundato et dotato, dictus Geraldus, episcopus, vigore literarum predictarum, Jacobum, qui tunch prior monasterii de Co-¹⁷ talba, per priorem soliti gubernari, valentinensis diocesis, provincie terraconensis, extiterat et regimini eiusdem monasterii in manibus dilectorum filiorum conventus eiusdem monasterii cesserat, Johannem ¹⁸ Thome, Bartholomeum, Raymundum, Johannem Sancii, Michaellem, Anthonium et Johannem le Royer, tunch monachos expresse professos dicti monasterii de Cotalba, de eodem monasterio ¹⁹ ad prefatum monasterium Sancti Jeronimi transtulit et ipsos in eo recepit in monachos et in fratres, ac eundem Jacobum illi prefecit in priorem, et nonnulla eiusdem monasterii statuta et or-²⁰ dinaciones edidit et fecit.

Cum autem, sicut eadem peticio subiungebat, iidem Jacobus, prior, et monachi dubitent propter statuta et consuetudines monasterii de Cotalba et ordinis pre-²¹ dictorum, etiam iuramento vallata, occasione premissorum excommunicationis¹ vel alterius ecclesiastice censure sentenciam aut aliquam infamie maculam incurrisse, pro parte ipsorum ²² fuit nobis humiliter suplicatum ut eis ac statu suo super premissis providere, ac translacionem, recepcionem et perfeccionem huiusmodi, necnon statuta et ordinaciones ²³ monasterii Sancti Jeronimi predicti confirmare, cum supleccione quorumcumque defectuum, si qui forsan intervenerint in eisdem, de benignitate apostolica dignaremur.

Nos igitur huiusmodi ²⁴ supplicacionibus inclinati, fraternitati tue per apostolica mandamus quatenus eos vel eorum singulos, si id humiliter pecierint, ab excommunicationis vel cuiusvis alterius ecclesiastice censure sententia, ²⁵ si quam forsan occasione premissorum quomodolibet incurrerint, auctoritate nostra absolvas in forma Ecclesie consueta, ac iniungas eorum cuilibet pro modo culpe penitentiam salutarem ²⁶ et alia que de iure fuerint iniungenda, omnemque inhabilitatis et infamie maculam sive notam, si quam occasione premissorum contraxerint, eadem auctoritate aboleas, ac cum eisdem ²⁷ Jacobo, priore, et

monachis super irregularitate, si qua sint² ligati divina celebrando vel imiscendo se illis, non tamen in contemptum clavium, forsitan incurrerint, ¹²⁸ eis prius ad tempus de quo tibi videbitur a suorum ordinum execucione suspensis auctoritate predicta dispenses. Et insuper translacionem, recepcionem, perfeccionem huiusmodi ¹²⁹ ac statuta et ordinaciones predicta, si illa canonice facta fore reppereris, auctoritate predicta confirmes et aprobes, huiusmodi defectus eadem auctoritate supplendo. Datum Avinione, ¹³⁰ XII kalendas marcii, pontificatus nostri anno secundo.

Post quarum literarum apostolicarum presentacionem et recepcionem fuimus per eundem fratrem Jacobum, priorem, nomine et pro parte sui et ¹³¹ omnium et singulorum aliorum fratrum³ seu monachorum predictorum cum instancia debita ac humiliter requisiti ut ab excommunicacionis vel cuiusvis alterius ecclesiastice censure sententia, ¹³² si quam forsitan occasione premissorum in preinsertis litteris apostolicis iam tactorum quomodolibet incurrerint, auctoritate apostolica absolvere omnemque inabilitatem et infamie maculam ¹³³ sive notam, si quam occasione premissorum contraxerint, eadem auctoritate abolere et cum eisdem Jacobo, priore, et monachis super irregularitate, si qua sint ligati divina celebrando ¹³⁴ vel immiscendo se illis, non in contemptum clavium, forsitan incurrerint, dispensare, et insuper translacionem, recepcionem et perfeccionem huiusmodi ac statuta et ordinaciones pre-¹³⁵ dicta confirmare et approbare deberemus, deffectus eadem auctoritate supplendo, aliaque nobis comissa faceremus, iuxta traditam seu directam a Sede Apostolica nobis formam.

¹³⁶ Nos igitur commissarius et exequutor predictus, iustis supplicationibus dicti fratris Jacobi annuentes ac de predictis, ut convenit, informati, auctoritate apostolica, qua fungimur in hac ¹³⁷ parte prefatum fratrem Jacobum, priorem, et alios monachos sive fratres predictos et eorum singulos, ab excommunicacionis vel cuiusvis ecclesiastice censure sententia, si quam forsitan occasione premissorum ¹³⁸ quomodolibet incurrerint, auctoritate apostolica absolvendos duximus et absolvimus in formam Ecclesie consuetam, iniuncta pro modo culpe eisdem penitencia salutari, ac omnem ¹³⁹ inabilitatis infamiam sive notam, si quam occasione premissorum quomodolibet contraxerint, auctoritate apostolica antedicta abolevimus et eciam abolemus, et cum eisdem priore et fratribus ¹⁴⁰ sive monachis super irregularitate, si qua sint ligati divina celebrando vel se immiscendo illis, dum tamen in contemptum clavium non egerint, dispensavimus et eciam dispensamus, ¹⁴¹ iuxta traditam in dictis literis apostolicis nobis formam. Et insuper translacionem, recepcionem, perfeccionem predictas in preinsertis apostolicis literis contentas, ac statuta et ordinaciones ¹⁴² predicta, que canonice facta fore comparimus, eadem auctoritate apostolica confirmamus et eciam aprobamus, quoscumque defectus, si qui forsitan in hiis emerint, eadem auctoritate supplentes. Quare ¹⁴³ vobis et vestrum cuilibet predicta omnia notificamus et intimamus et ad noticiam vestram deducimus per presentes. In quorum omnium testimonium presentes literas sive presens publicum ¹⁴⁴ instrumentum fieri et publicari mandavimus per notarium infrascriptum, nostroque sigillo fecimus appensione muniri.

Datum et actum Barchinone, in nostro episcopali palacio, ¹⁴⁵ decima die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo sexto, presentibus discretis Michaelae Saturnini, de domo dicti reverendi domini ¹⁴⁶ episcopi, Geonisio de Olito, clerico civitatis Valencie, Gabriele Canyelles, scriptore Barchinone, testibus ad premissa vocatis et adhibitis.

¹⁴⁷ Sig+num Petri Dalmacii, auctoritate regia notarii publici Barchinone, qui hec scribi fecit et sigillo dicti domini episcopi, comissarii, hic impendenti aposito clausit, cum literis rasis e emendatis in linea tricesima nona, “contra”.

1. excomunicacionis, *al ms.* excomuicacionis. — 2. qua sint, *al ms.* quam sit. — 3. fratrum, *al ms.* fratruum.